

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Oula Aarnivala

VIDOEINNIN HYÖDYT LASTEN JA NUORTEN SOPEUTUMISVALMEN- NUSKURSSEILLA VANHEMPIEN KO- KEMANA

Sosiaali- ja terveysala
2014

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Oula Aarnivala
Opinnäytetyön nimi	Videoinnin hyödyt lasten ja nuorten sopeutumisvalmennuskursseilla vanhempien kokemana
Vuosi	2014
Kieli	suomi
Sivumäärä	46 + 4 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää vanhempien kokemaa hyötyä videoinnista lasten ja nuorten sopeutumisvalmennuskursseilla. Tutkimus suoritettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiössä Paimiossa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää mitä hyötyä sopeutumisvalmennuskursseilla käytettävästä Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjaus (VIG^{MLL®})-menetelmästä oli vanhempien mielestä, löysivätkö vanhemmat myönteisiä asioita lapsestaan, vaikuttiko videon katselu myönteisesti heidän käsityksiinsä lapsen taidoista sekä millä videon katselutilanne on vanhempien mielestä tuntunut.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan Videoavusteista vuorovaikutuksen ohjaus (VIG)-menetelmää, perhekuntoutusta, lasten ja nuorten kuntoutusta sekä Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön toimintaa. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla vanhemmilta kolmelta sopeutumisvalmennuskurssilta. Tutkimus on kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen. Aineiston analysointi suoritettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat olivat pääsääntöisesti sitä mieltä, että menetelmän käyttö sopeutumisvalmennuskursseilla on ollut hyödyllistä. Vanhemmat olivat saaneet tarvitsemansa määrän tietoa menetelmän käytöstä ja odottivat näkevänsä menetelmän kannalta oleellisia asioita, kuten miten oma lapsi toimii ryhmässä. Videon katselu kuntoutujalastenryhmästä oli vaikuttanut myönteisesti vanhempien käsityksiin lapsensa taidoista ja vanhemmat löysivät paljon myönteisiä asioita lapsestaan videolta. Videon katselutilanne tuntui vanhempien mukaan miellyttävältä.

Avainsanat	videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus, vuorovaikutus, sopeutumisvalmennus, perhekuntoutus
------------	---

ABSTRACT

Author	Oula Aarnivala
Title	The Benefits of Videotaping on an Adaptation Training Course – The Parents' Experiences
Year	2014
Language	Finnish
Pages	46 + Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The purpose of this bachelor's thesis was to study the benefits of videotaping on an adaptation training course for children and adolescents. The study was performed in Paimio where Mannerheim League for Child Welfare has a rehabilitation facility. The goal was to research what benefits Video Interaction Guidance (VIG^{MLL®}) method has in adaptation training from the parents' point of view, if the parents notice positive things in their children, if viewing of the videotape has a positive impact on their perceptions of the child's skills and how it felt like to view at the video tape.

The theoretical framework deals with Video Interaction Guidance (VIG), family rehabilitation, the rehabilitation of children and adolescents and how the Foundation for the Rehabilitation of Children and Young People works. The material was collected with a questionnaire from the parents during three adaptation training courses. The study was qualitative and quantitative. The collected material was analyzed by using data based content analysis.

The results show that the parents felt mainly that using this method has been useful in adaptation training courses. The parents had received enough information of how the method is used and they expected to see things that are essential to the method, eg. how a child acts in the group. When viewing the video of the group, the parents had formed a positive view of the skills their child had and also found a lot of positive things about their child on the video. According to the parents they felt that video viewing situation was pleasant.

Keywords	Video interaction guidance, interaction, adaptation training, family rehabilitation
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	LASTEN JA NUORTEN KUNTOUTUSSÄÄTIÖ	6
	2.1 Toimintaympäristö	6
	2.2 Sopeutumisvalmennuskurssit	8
	2.3 Kuntoutus sopeutumisvalmennuskursseilla	9
3	PERHEKUNTOUTUS VUOROVAIKUTUKSEN TUKENA	11
	3.1 Perhekuntoutus	11
	3.2 Lasten ja nuorten kuntoutus	12
4	VIDEOAVUSTEINEN VUOROVAIKUTUKSEN OHJAUS	15
	4.1 VIG-menetelmän alkuperä	15
	4.2 VIG-menetelmän teoreettinen tausta	16
	4.3 Vuorovaikutuksen tukeminen videon avulla	17
	4.4 VIG-menetelmän tavoite	18
	4.5 VIG ^{MLL®} Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiössä	21
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
	5.1 Tutkimusmenetelmät	24
	5.2 Aineistonkeruumenetelmä	25
	5.3 Aineiston analysointi	26
	5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	27
6	TUTKIMUSTULOKSET	29
	6.1 Vastaajien taustatiedot	29
	6.2 Saitko etukäteen riittävästi tietoa videoinnista?	30
	6.3 Kuvailenko muutamalla sanalla mitä odotit?	31
	6.4 Koitko menetelmän hyödylliseksi?	33
	6.5 Videoinnin hyötyjen perustelut	34
	6.6 Löysitkö videolta myönteisiä asioita omasta lapsesta?	35
	6.7 Videoinnin myönteinen vaikutus käsityksiin lapsen taidoista	36
	6.8 Perustelut myönteisistä vaikutuksista omiin käsityksiin	37

6.9 Miltä videon katselutilanne tuntui?.....	39
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
8 POHDINTA.....	44
LÄHTEET.....	46
LIITTEET	

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. VIG-ohjauksen tarkoituksena on tukea vuorovaikutuksen muutosta ei-kehältä kyllä-kehälle.	s.19
Kuvio 2. Vastavuoroisen suhteen rakentuminen.	s.21
Kuvio 3. Vastaajien ikäjakauma.	s.29
Kuvio 4. Vastaajien sukupuolijakauma.	s.30
Kuvio 5. Saivatko vanhemmat riittävästi tietoa menetelmästä.	s.31
Kuvio 6. Ilmaisut vanhempien odotuksista videoinnista.	s.32
Kuvio 7. Videoinnin hyödyllisyys.	s.33
Kuvio 8. Videoinnin hyötyjen perusteluiden ilmaisut teemoiteltuna.	s.34
Kuvio 9. Myönteisten asioiden löytyminen videolta omasta lapsesta.	s.36
Kuvio 10. Videoinnin myönteinen vaikutus käsityksiin.	s.37
Kuvio 11. Ilmaisut videoterveisten vaikutuksista vanhempien käsityksiin.	s.38

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Saatekirje**LIITE 2.** Suostumuslomake**LIITE 3.** Kyselylomake**LIITE 4.** Tutkimuslupa

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen aiheena on vanhempien kokema hyöty Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjaus (VIG^{MLL®})-menetelmän käytöstä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön sopeutumisvalmennuskursseilla. Menetelmässä lasten- ja nuortenryhmästä kuvataan lyhyt video-otos, jonka vanhemmat näkevät vanhempainryhmässään ja josta he etsivät myönteisiä asioita omasta lapsestaan. Ryhmätilanteiden moninaisen vuorovaikutusverkoston ja sen yksittäisten jäsenten toiminnan havainnoinnissa videoinnit ovat lähes korvaamattomia (Launonen, 2007, 117). Tarkoituksena onkin tutkia miten vanhemmat kokevat videoinnin käytön ja mitä hyötyä he kokevat saavansa siitä. Tavoitteena on selvittää löytävätkö vanhemmat videolta myönteisiä asioita lapsistaan ja vaikuttaako videon katselu myönteisesti heidän käsityksiinsä lapsen taidoista.

Tutkimuksen aihe on tärkeä, sillä VIG^{MLL®}-menetelmän käytöstä laituskuntoutuksessa on vain vähän tutkimustietoa. Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa uutta tietoa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön käyttöön. Uudella tiedolla voidaan mahdollisesti tarkastella nykyistä menetelmätapaa ja tarpeen mukaan myös arvioida nykykäytänteiden kehittämistarvetta.

Tutkimuksen aihe kiinnosti minua kovasti, koska olen työskennellyt Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiössä ja nähnyt kuinka vaikuttava väline video voi parhaimmillaan olla. Tutkimus on myös ajankohtainen, sillä markkinoilla on nykyään kohtuuhintaista ja laadukasta videointitekniikkaa, jota on mahdollista hyödyntää laajemminkin mittakaavassa erilaisissa organisaatioissa ihmisten vuorovaikutustaitojen parantamisessa.

2 LASTEN JA NUORTEN KUNTOUTUSSÄÄTIÖ

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön kuntoutuskeskus sijaitsee Paimiossa Alvar Aallon suunnittelemassa sairaalassa. Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön toiminta alkoi Yläneellä 1994 ja muutto Paimioon tapahtui vuoden 2014 keväällä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014.) Säätiön taustaorganisaationa toimii Mannerheimin Lastensuojeluliitto, joka on avoin kansalaisjärjestö päämääränään edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2014).

2.1 Toimintaympäristö

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön asiakasperheet tulevat perhekuntoutukseen lapsen vaikeavammaisuuden tai lastensuojelullisin perustein. Toiminnassa korostuvat lapsen ja perheen näkökulma sekä myönteinen ja tulevaisuuteen suuntautunut ajattelu. Kuntoutus on kokonaisvaltaista ja se sisältää yhteistyön perheen muiden auttamistahojen kanssa. Kuntoutusta on mahdollista saada yksilö- tai ryhmämuotoisena ja se voidaan toteuttaa laitostai avomuotoisena. Palveluja tuotetaan yhteistyössä Kelan, järjestöjen, vakuutusyhtiöiden ja kuntien kanssa. Kuntoutus on maksutonta perheille. (Heino & Viinikainen, 2013, 170.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön päämääränä on edistää vammaisten ja sairaiden sekä psyykkisissä ja sosiaalisissa vaikeuksissa olevien lasten, nuorten ja heidän perheidensä mahdollisuuksia tasavertaiseen ja hyvään elämään. Tarkoituksensa mukaisesti säätiö tuottaa kuntoutuspalveluita ja kehittää perhekuntoutustyöhön soveltuvia palvelukokonaisuuksia, yhteistyökäytäntöjä sekä työ- ja kuntoutusmenetelmiä. Säätiö tarjoaa kuntoutus- ja muita palveluita perheille, joissa lapsella tai nuorella on todettu neuropsykiatrinen oirekokonaisuus esimerkiksi ADHD, tunne-elämän tai käyttäytymisen vaikeuksia, jokin autismikirjon oirekokonaisuus, aivovamman jälkitila, neurologisen tai psyykkisen kehityksen erityisvaikeuksia tai muu perheen erityisen tuen tarve, esimerkiksi lastensuojelullinen huoli. (Pärnä, 2010, 45.)

Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön työssä korostuu lapsen ja perheen näkökulma, yhteistoiminnallisuus ja osallisuus, asiakaslähtöisyys, jaettu asiantuntijuus ja vuorovaikutuksellisuus sekä ryhmän tuki. Työtä ohjaavia arvoja ovat muun muassa lapsen ja lapsuuden arvostus, ilo ja suvaitsevaisuus. Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön työn tavoitteena on taata lapselle turvallinen aikuissuhde ja turvallinen arki, perheen voimavarojen ja arkielämäntaitojen lisääminen sekä vanhemman kasvattajan taitojen kehittäminen ja myönteisten, lasten kehitystä tukevien vuorovaikutustaitojen vahvistaminen. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö tarjoaa yksilöllistä kuntoutusta vaikeavammaiselle lapselle ja nuorelle sekä hänen perheelleen, lastensuojelullista kuntoutusta sosiaalisissa ja psyykkisissä vaikeuksissa oleville lapsiperheille, syntymän jälkeen saadun aivovamman kuntoutusta sekä sopeutumisvalmennuskursseja sairaiden ja vammaisten lasten perheille. Lisäksi tarjotaan työnohjaus- ja koulutuspalveluja terveydenhuolto-, sosiaali- ja opetusalan ammattilaisille. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014.)

Perhekuntoutuksessa on mahdollisuus hyödyntää perheenjäsenten vuorovaikutusta tukevia ja toisiaan vahvistavia menetelmällisiä elementtejä: perhekeskusteluja (reflektiivinen työskentely), elämyksellisiä ja toiminnallisia työmenetelmiä (seikkailu, retket, taidepajatoiminta, liikunta ja musiikki), ohjattuja lasten ja vanhempien vertaisryhmiä sekä vuorovaikutuskuntoutuksen menetelmiä (VIG^{MLL}[®] ja Theraplay[®]). Vuorovaikutusta tukevien menetelmien kautta esimerkiksi tunteiden ilmaisu lisääntyy ja niistä puhuminen on perheissä aiempaa luonnollisempaa ja sallittua. (Heino & Viinikainen, 2013, 171.)

Parhaimmillaan perhekuntoutus tarjoaa onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä, jäsentää ja rakentaa uudelleen perheenjäsenten välisiä suhteita ja yhteistyötä sekä lisää vuorovaikutusta. Lapsen ääni tulee kuuluviin ja perheelle annetaan mahdollisuus harjoitella ihmissuhdetaitoja ja vanhemmuutta. Käsitykset omista ja perheen-

jäsenten kyvyistä muuttuvat ja löytyy ongelmanratkaisutaitoja ja mahdollisuuksia. (Heino & Viinikainen, 2013, 171.)

2.2 Sopeutumisvalmennuskurssit

Sopeutumisvalmennuskurssit ovat perhekursseja. Kohderyhmänä ovat alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret, joilla on erilaisia neurologisia tai neuropsykiatrisia erityisvaikeuksia esimerkiksi ADHD, autismi tai Aspergerin oireyhtymä. Lisäksi toteutetaan alle 16-vuotiaille kehitysvammaisille lapsille ja nuorille perhekursseja, joiden kohderyhmänä ovat esimerkiksi Downin oireyhtymä, moni- tai liikuntavamma tai kehitysvamma. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014.)

Neurologisista tai neuropsykiatrisista ongelmista kärsivien lasten ja nuorten sopeutumisvalmennuskurssi kestää yhteensä 10 vuorokautta, jotka toteutetaan kahdessa erillisessä jaksossa. Yhden jakson pituus tulisi olla vähintään neljä päivää, jotka toteutetaan 3-12 kuukauden aikana. Kurssille osallistuu 8 kuntoutujaa perheineen. (Kela 2014 a.) Alle 16-vuotiaiden kehitysvammaisten lasten ja nuorten sopeutumisvalmennuskurssi kestää 5 vuorokautta ja kurssille osallistuu 6 kuntoutujaa perheineen. (Kela 2014 b).

Sopeutumisvalmennuskursseilla työskentelee moniammatillinen työryhmä, johon voi kuulua lastenpsykiatrian tai lastenneurologian erikoislääkäri, psykologi, kasvatustieteiden maisteri, sairaanhoitaja, sosionomi, toimintaterapeutti ja fysioterapeutti. Heistä osa toimii erityistyöntekijöinä kullakin kurssilla. Lisäksi työryhmään kuuluu avustavia työntekijöitä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014.)

Sopeutumisvalmennuskurssi voi tukea lasta ja hänen perhettään sekä lähiyhteisöään selviämään sairastumisen tai vammautumisen aiheuttamassa elämäntilanteessa. Kuntoutujan perheenjäsenet tai muut läheiset voivat osallistua sairausryhmäkohtaisen kurssin omaisten jaksolle heille laaditun ohjelman mukaisesti. (Kela 2014 a.)

2.3 Kuntoutus sopeutumisvalmennuskursseilla

Sopeutumisvalmennuskursseille osallistujia yhdistää sama tai samankaltainen sairaus, mikä mahdollistaa kokemusten vaihdon sairaiden lasten ja nuorten sekä heidän läheistensä kesken. Kursseilla annetaan tietoa sairaudesta, sen hoidosta sekä kuntoutus- ja muiden tukitoimien mahdollisuuksista. Sen lisäksi etsitään keinoja, joilla kuntoutuja ja läheiset voivat itse vaikuttaa voimavarojensa vahvistamiseen ja elämäntilanteensa hallintaan sekä aktiiviseen osallistumiseen yhteiskunnassa ja omassa elinympäristössään. (Kela 2014 a.)

Suurin osa kurssin toiminnasta tapahtuu ryhmissä, mikä mahdollistaa aktiivisen osallistumisen lapsille ja vanhemmille sekä vertaistuen. Lapset ja nuoret osallistuvat toimintaan pienryhmässä, jossa on mahdollisuus yksilölliseen ohjaukseen. Ryhmässä lapselle ja nuorelle jäsennetään kuntoutustapahtumia muun muassa visuaalisen tuen avulla. Lasta ohjataan huomioiden hänen yksilölliset tarpeensa. Ryhmän keskeisenä sisältönä on lapsen ja nuoren vuorovaikutus- ja itsetuntemustaitojen tukeminen sekä ikätasoisien osallisuuden mahdollistaminen. Kurssiohjelmaa täydennetään yksilöllisen tarpeen mukaan yksilöohjauksella ja erityistyöntekijöiden tapaamisilla. Lisäksi ohjelmaan kuuluu yksilöllisiä ja perhekohtaisia haastatteluja. Kuntoutuksen tavoitteisiin pyritään käytännön harjoittelujen, toiminnallisten menetelmien, vuorovaikutusta edistävien keskustelujen ja tekemisen avulla. Ryhmän tuella kannustetaan lasta ja nuorta itsenäiseen työskentelyyn sekä hallinnan tunteen ja muutosprosessin vahvistamiseen. Vanhempainryhmässä keskustellaan arjen haasteista ja tuetaan vanhemmuutta. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014.)

Ryhmämuotoisessa työskentelytavassa ryhmään kuulumisen tunne, hyväksynnän saaminen, toivon herättäminen ja löytäminen, samankaltaisuuden kokeminen, avautuminen, toisen auttamisen kokemus, sosiaalinen tuki sekä ihmissuhdetaitojen oppiminen ovat kuntouttavia ja hoitavia tekijöitä. Ryhmä on erityisen tärkeä elämäntilanteessa, jossa luonnolliset sosiaaliset suhteet eivät tuo voimaantumisen kokemuksia. Kun jokaista ryhmän jäsentä koskee sama tavoite tai ongelma, saatetaan syntyä normaaliuden tunne, kun ihminen kokee, ettei ole ainoa asian kanssa

kamppaileva. Ryhmässä voi löytyä uutta toivoa, kun kuulee, miten toiset ovat selvinneet tai ongelmaa ratkaisseet. (Savukoski & Kauramäki, 2004, 128.)

Kelan kuntoutusstandardissa (Kela 2014 a) sopeutumisvalmennuskurssien tavoitteiksi on määritelty muun muassa hyvän kasvun ja kehityksen turvaaminen, omien voimavarojen tunnistaminen, elämänhallinnan vahvistaminen sekä vanhempien tukeminen lapsen kasvatukseen liittyvissä erityistilanteissa. Ryhmätoiminnassa keskeisinä tavoitteina on rohkaista lapsia ja nuoria vuorovaikutukseen, itseilmaisuuksiin ja vuoron odottamiseen. Lapsen leikkiä arvioidaan vapaissa leikki-tilanteissa ja nuoren toimintaa erilaisissa ryhmätilanteissa joissa pyritään rohkaisemaan, tukemaan ja ohjaamaan lasta.

3 PERHEKUNTOUTUS VUOROVAIKTUUKSEN TUKENA

Sanaan kuntoutus liittyy jo itsessään visio tulevaisuudesta, ratkaisujen ja voimavarojen löytymisestä sekä muutoksesta parempaan. Kuntoutus on yleisnimitys tavoitteelliselle toiminnalle sekä niille tukitoimenpiteille, joilla pyritään parantamaan ihmisten osallistumismahdollisuuksia ja toimintakykyä. Kuntoutuspalveluihin kuuluu neuvontaa ja ohjausta, terapioiden, kuntoutustutkimuksia, sopeutumisvalmennusta, kuntoutusjaksoja ja apuvälinepalveluita. (Pärnä 2010, 41.)

3.1 Perhekuntoutus

Käsitteenä ja sisältönä kuntoutus on muotoutunut osana yhteiskunnallista muutosta. Kuntoutus ei ole ainoastaan työkykyisyyden palauttamista, vaan se on laajentunut laaja-alaisemmaksi toiminnaksi, jossa ihmisen sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen ja arkinen hyvinvointi ovat keskeisiä. Kuntoutus on moniammatillinen ja monitieteinen kokonaisuus, jonka painopiste on siirtynyt vajaavuuskeskeisyydestä kohti osallisuuden ja voimavarojen vahvistamista. Asiakkaan oma rooli aktiivisena kuntoutujana ja tavoitteen asettajana on myös vahvistunut. Kuntoutumisen mahdollistajana korostetaan nykyään asiakaslähtöisyyttä, palveluohjauksellista työtettä ja muutoksen tukemista arkisessa toimintaympäristössä. (Pärnä 2010, 42.)

Perhekuntoutuksen perusta on ekokulttuurinen näkemys lapsen kehityksestä, perheen toiminnasta sekä kasvatuksen ja kuntoutuksen mahdollisuuksista. Vanhempien ja ammattilaisten yhteistyö toteutuu voimaantumisen ja kumppanuuden periaatteella. Ammattilaiset ovat omalla asiantuntemuksellaan vanhempien käytettävissä. Keskeistä toiminnassa on yhteiset keskustelut, jotka edellyttävät yhteisen kielen löytymistä. Toiminnassa korostuu perheen vahvuudet ja toiminta rakentuu perhesysteemin hyvinvointiin ja valtaan. Perhetyössä yhdistyy kaikkien kuntoutukseen osallistuvien eri ammattilaisten ja vanhempien osaaminen. (Veijola 2004, 28-29.)

Lasten, nuorten ja heidän perheidensä kuntoutuksessa kokonaisvaltainen kuntoutuskäsitys ja monimuotoisuus ovat oleellisia. Lapsuus nähdään erityisenä aikana ja

erityisen suojelun kohteena. Lapsen ja vanhemman välisiä tunnesuhteita, vuorovaikutusta ja lapsuuden turvallista kasvuympäristöä pitää vaalia. Kokonaisvaltaisuus pitää sisällään lapsen ja hänen perheensä arjen olosuhteiden huomioimista, kun määritellään kuntoutuksen tavoitteita. Kuntoutuksen tavoitteena on tukea perheen arkea ja lapsen kuntoutumista arjessa. (Pärnä 2010, 44.)

Pärnä (2010, 46) toteaa, että perhekuntoutus on aina myös ehkäisevää lastensuojelutyötä, jonka avulla vahvistetaan lasten ja vanhempien välistä yhteyttä. Perhekuntoutuksen filosofisena perustana on näkemys vanhempien ja perheen ensisijaisuudesta lapselle. Perhettä tuetaan niin, että he voivat luottaa selviävänsä normaalia elämästä ja ratkaisuista, jotka tukevat heidän elämää jatkossa.

3.2 Lasten ja nuorten kuntoutus

Pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten kuntoutuksen erityispiirre on kehityksen ja kasvun erilaisuus ja tämän huomioimista eri ikäkausina. Kuntoutuksen päätehtävänä tulisi olla tukea laaja-alaisesti kehitystä ja kasvua. Kehitys sisältää nuoren fyysiset, sosiaaliset ja psyykkiset sekä koulutukseen liittyvät aspektit, jotka painottuvat eri tavoin eri ikäkausina. (Kokkonen, 2003, 395.)

Nuorten kuntoutuksen erityispiirre on pitkäaikaisen sairauden aiheuttama haitta aikuistumis- ja itsenäistymiskehitykselle. Sairaus lisää psyykkisten oireiden (erityisesti masennuksen) esiintymistä, ja psyykinen oire hankaloittaa somaattista hoitoa. Lisäksi on huomioitava pitkäaikaisen sairauden nuorelle aiheuttamat ammatilliset rajoitteet. (Kokkonen, 2003, 397.)

Lasten kuntoutus liittyy kiinteästi arkeen eli kotona, koulussa ja päiväkodissa annettuun opetukseen ja ohjaukseen. Toisaalta kuntoutus liittyy ihmistä kohdanneisiin vastoinkäymisiin: vammaisuuteen, sairauteen tai syrjäytymiseen. Habilitaation tai rehabilitaation ajatuksena on auttaa ihminen siihen toimintakykyyn (habilis = kykenevä) tai elämään, joka oli tai olisi pitänyt olla. Toimintakyvyn, terveyden ja toimintarajoitteiden kansainvälinen luokitus ICF (International Classification of Functioning) antaa vammaiskäsitteelle ja kuntoutukselle uuden näkökulman. Se korostaa henkilön edellytyksiä ja kykyjä toimia, ei hänen puutteitaan. (Koivikko

& Sipari, 2006, 20, 21.) Veijolan mukaan (2004, 23) lasten kuntoutuksen tavoitteena on edistää lasten, joilla on erityistarpeita, optimaalista kehitystä. Lisäksi toiminnalla pyritään ehkäisemään odotettavissa olevia kehityksen esteitä. Lapsen on kuntoutuksessa usein opittavia sellaisia taitoja, joita hänellä ei ole aiemmin ollut. Lasten kuntoutuksessa on aina huomioitava lapsen normaalin ikätason kehitykseen liittyvät tekijät sekä pitkäaikaissairaiden lasten kehityksen ja kasvun erillaisuus.

Vammaisen ja pitkäaikaissairaana lapsen elämä poikkeaa vammattoman lapsen arkipäivästä. Jokaisessa lapsen kehitysvaiheessa ja kehitysvaiheen osa-alueella painottuu ympäristön merkitys. Lapsi harjaannuttaa taitojaan luonnollisesti vertaisryhmissään, jotka ovat lapsen kannalta haasteellisia ympäristöjä tuoda esiin orastavia sekä olemassa olevia taitoja. (Melamies, Pärnä, Heino & Miller, 2004, 109, 110.)

Laki Kelan kuntoutuksesta edellyttää, että sen perusteella järjestetty kuntoutus on hyvän kuntoutuskäytännön mukaista ja perustuu erityisosaamiseen ja erityisasiantuntemukseen (KKRL 566/2005 10 §). Hyvä kuntoutuskäytäntö rakentuu paitsi konkreettisista työskentelymenetelmistä ja -tavoista myös teoreettisista ja ideologisista työtä ohjaavista periaatteista ja näkökulmista. Hyvä kuntoutuskäytäntö on aina periaatteiltaan asiakas- ja perhelähtöistä sekä kuntoutujan tarpeista lähtevää. Oleellista on näyttöön perustuva käytäntö, joka sisältää sekä vaikuttavuustutkimuksista että kuntoutuksen ammattilaisten kokemuksista saatavan tiedon yhdistämisen ja kuntoutujan yksilöllisten tarpeiden tunnistamisen. Hyvän kuntoutuskäytännön perustana on yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden kunnioittaminen, oikea ajoitus, vahvuuksien ja ongelmien tunnistaminen, tiedon ja kokemusten soveltaminen, kuntoutujan ja myös perheen ja omaisen osallistuminen ja sitoutuminen sekä järjestelmän avoin moniammatillinen yhteistyö. (Paltamaa, Karhula, Suome-la-Markkanen & Autti-Rämö, 2011, 35.)

Kuntoutus parhaimmillaan antaa vanhemmille mahdollisuuden nähdä lapsensa ja itsensä uudella tavalla. Vanhemmat herkistyvät näkemään lastensa tarpeet ja opivat vastaamaan niihin. Myös ongelmatilanteiden käsittely mahdollistuu, kun

liikkeelle lähdetään vanhempien vahvuuksien etsimisellä. Useimpien vanhempien osalta uusien ja orastavien taitojen harjoittelussa kotitehtävät tukevat kasvatusta. Tavoitteena on pidentää toimivien vuorovaikutustilanteiden kestoja ja lisätä niiden sovellusta arjessa. Tehtävät voivat liittyä muun muassa vuorottelun harjoitteluun leikkitalanteissa, katsekontaktin harjoitteluun sekä vanhempien työnjaon harjoitteluun lasten hoidossa. (Melamies ym. 109, 110.)

4 VIDEOAVUSTEINEN VUOROVAIKUTUKSEN OHJAUS

Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus -menetelmällä (VIG^{MLL®}) pyritään vahvistamaan yksilön myönteistä minäkuva ja lisäämään tietoisuutta omista vuorovaikutustaidoistaan sekä keinoista käyttää niitä ihmissuhteissaan. Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus on juurtunut pysyvästi perhekuntoutuksen yhdeksi työmenetelmäksi. Säätiössä sitä käytetään vuosittain noin 250 perheen kanssa lasten- ja vanhempainryhmissä sekä perhekohtaisesti noin 50 perheen kanssa. Tyypillisiä tavoitteita menetelmän käytölle on perheen vuorovaikutustaitojen vahvistuminen, lapsen kehityksen ja kasvun tukeminen, sosiaalisten taitojen vahvistuminen ja vanhemman omien vahvuuksien ja taitojen tietoisuuden lisääminen sekä niiden hyödyntäminen ihmissuhteissa, kasvatuksessa ja arkielämässä. (Remsu & Pärnä 2014.)

4.1 VIG-menetelmän alkuperä

VIG (Video Interaction Guidance) on kehittynyt hollantilaisen videoavusteisen perheohjauksen pohjalta. Menetelmän yhtenä teoreettisena pohjana on tutkimustieto ihmisen elinvoiman eli vitaliteetin merkityksestä sanattomissa vuorovaikutustilanteissa. VIG-menetelmän kehitti Harrie Biemans 1980-luvulla. Biemans kiinnostui aiheesta nähtyään Colwyn Trevarthenin ohjelmia vauvan ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta ja keskusteltuaan hänen kanssaan primaarisen ja sekundaarisen intersubjektiivisuuden teorioista sekä ohjatuista oppimiskokemuksista. (Kennedy, 2013, 99, 100.)

Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjauksen teoreettinen tausta jaetaan kolmeen näkökulmaan. Ensimmäinen on video – itsemallintaminen (self-modelling) ja videopalautetta hyödyntävät muutosteoriat. Toinen näkökulma on vuorovaikutus ja ohjaus – intersubjektiivisuuden ja ohjatun oppimisen (mediated learning) teorial. Kolmas näkökulma on voimavarasuuntautuneisuus – toisen kunnioitus, voimavarasuuntautuneisuus ja yhteistyötä perheiden kanssa painottavat muutosteoriat. (Cross & Kennedy, 2013, 122.)

4.2 VIG-menetelmän teoreettinen tausta

Sosiaalisen oppimisen teoriassa muut ihmiset ovat roolimalleja, joilta ihminen oppii sosiaalista käyttäytymistä esimerkiksi jäljittelemällä. Luonnollista taipumusta mallioppimiseen on hyödynnetty oppimisvaikeuksista kärsivien lasten ja aikuisten kanssa työskentelevien opettajien ja muiden ammattilaisten toimesta. Mallioppiminen tai oppiminen toimii parhaiten oppimisvaikeuksista kärsivällä oppilaalla silloin, kun malli muistuttaa häntä ulkoisesti ja kun oppilas kokee, että malli on sosiaalisesti hänen tasollaan tai ylempänä. Kun markkinoille tuli edullisempaa ja kehittyneempää videointitekniikkaa, seuraava looginen vaihe oli se, että tutkijat ja opettajat yrittivät opettaa oppilaille behavioristisia ja sosiaalisia taitoja käyttämällä oppilasta itselleen mallina. Kun videolta leikataan pois aputoimet ja eri osa-alueet liitetään yhteen, oppilaat voivat katsoa kuinka he suoriutuvat tehtävästä ilman virheitä ja vaikeuksia. (Cross & Kennedy, 2013, 125, 126.)

VIG-menetelmässä videohavainnoinnin eli itsehavainnoinnin teorian mukaan, ihminen joka ei luota omiin kykyihinsä, saa videolta todisteita, jotka kyseenalaistavat hänen kielteisen itsearviointinsa. Hän kokee kognitiivista dissonanssia eli ristiriitaa esimerkiksi sen välillä, millaisena hän pitää vanhemmuustaitojaan ja millaisena hän näkee itsensä vuorovaikutuksessa lapseensa. Ihmisellä on perustarve välttää dissonanssia ja vähentää epäjohdonmukaisuuttaan yhdenmukaistamalla käyttäytymistään tai ajatuksiaan. (Cross & Kennedy, 2013, 124, 125.)

Primaarinen intersubjektiivisuus on kommunikaatioprosessi kahden ihmisen esimerkiksi lapsen ja aikuisen välillä, jossa tunteita hahmotellaan ja ilmaistaan aktiivisesti kahdensuuntaisessa dialogissa. Sekundaarinen intersubjektiivisuus on puolestaan jatkuvasti kehittyvää kommunikaatiota, johon liittyy yhteinen keskittyminen johonkin ulkoiseen osatekijään. Näiden avulla voidaan kuvata VIG-menetelmän tavoitteena olevaa lisääntyvää yhteensoinnuttuvaa vuorovaikutusta. Ne selittävät myös miksi videoitujen tilanteiden katsominen yhdessä auttaa käynnistämään muutosprosessin. (Kennedy, 2013, 100.)

Ohjattu oppimiskokemus viittaa siihen miten tärkeä rooli aikuisella on lapsen aikojen välittäjänä. Wood, Bruner ja Ross kehittivät termin ”scaffolding” eli ”oi-

kea-aikainen tukeminen” tai ”tuettu osallistuminen” kuvaamaan lapsen ja aikuisen välistä ohjaavaa vuorovaikutusta. Kielikuvan avulla on kuvattu sitä, millä tavalla aikuinen auttaa lasta oppimaan jotain, mistä lapsi ei yksin suoriutuisi. Tämä perustuu käsitteeseen sekundaarisesta intersubjektiivisuudesta, jossa aikuinen yhteensoinnuttavalla reagoinnillaan antaa merkityksiä lapsen kognitiolle ja emotionille tasolla, jonka lapsi pystyy ymmärtämään. (Kennedy, 2013, 100.)

VIG toimii prosessina, koska ohjaaja vastaanottaa yhteensoinnuttavasti ohjattavan näkökulmia, tarkoituksia ja ideoita. Ohjaajan kyky rakentaa yhdessä tarkoitusta ohjattavan kanssa on keskeinen osa heidän suhdettaan, joka voimaannuttaa ohjattavaa. Yksi VIG-menetelmän vahvuuksista on se, että siinä kokemusta pidetään rakennettuna, eikä pelkästään sisäisenä, ja rakennettuna nimenomaan sosiaalisessa kontekstissa. (Cross & Kennedy, 2011, 77.)

4.3 Vuorovaikutuksen tukeminen videon avulla

VIG-ohjauksen tuomat mahdollisuudet myönteisten ihmissuhteiden vahvistamisessa ovat melkein rajattomat. Kuva helpottaa näkemään pienetkin aloitteet, joilla yksilö haluaa osoittaa kiinnostustaan ja haluaan liittyä toiseen tai toisiin kanssaihmiin. Näiden viestien ymmärtäminen ja näkeminen antaa mahdollisuuden suhteen syvenemiseen. VIG-ohjauksen käytön laajentuminen sellaisten ihmisten pariin, joilla on sanallinen kommunikaatio heikko tai olematon, on hyvin tärkeää. Näkemättä jääneet ja väärinymmärretyt viestit aiheuttavat usein ympäristössään ongelmia, mutta ennen kaikkea yksilön olemassaolon ja mielipiteiden mitätöimistä. Tällaisia ”näkymättömiä” ihmisiä on muun muassa vanhusten ja vammaisten ihmisten joukossa. (Heino & Viinikainen, 2013, 182.)

Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus on interventio, missä asiakasta ohjataan refleктоimaan videolta heidän onnistunutta vuorovaikutustaan. Prosessi alkaa auttamalla perhettä tai ammattilaista keskustelemaan omista tavoitteistaan. Keskustelemalla siitä, minkä asian he haluavat muuttuvan, auttaa prosessiin sitoutumisessa. Aikuisen ja lapsen välinen kanssakäyminen videoidaan ja kuvataan lyhyt video-otos, mikä kohdistuu positiivisiin asioihin. (Association For Video Interaction Guidance uk 2014.)

Prosessin alkaa niin, että vanhempia tuetaan miettimään, miten he haluaisivat tilanteen omassa perheessään muuttuvan. Aluksi vanhemmat yleensä haluavat, että lapsen käytös paranisi ja niitä puolia vanhemmat haluaisivat muuttaa. Vanhempien huolenaiheita pohditaan tarkkaan. Keskustelun jälkeen uudet yhdessä sovitut tavoitteet määritellään yhdessä kertomalla vanhemmille, miten tärkeä vaikutus heillä on lapseensa ja päinvastoin. Uudet tavoitteet kohdistuvat enemmän vuorovaikutukseen kuin tiettyyn käytökseen. Videointi järjestetään huolellisesti, ja sen tarkoituksena on löytää perheen yhteinen myönteinen vuorovaikutushetki. (Kennedy, 2013, 104.)

Ihmiset saattavat tuntea olonsa vaivaantuneeksi videoinnin aikana, mutta se millä tavoin videointi toteutetaan, voi olla jo itsessään tärkeä interventio. Ohjaaja voi esimerkiksi pyytää isää tai äitiä pelaamaan peliä, tekemään jotain muuta yhdessä tai vaikka keskustelemaan myönteistä vuorovaikutusta luovasta aiheesta. Tärkeä osa interventiota on myönteisestä vuorovaikutuksesta ilmaisevien video-otosten katseleminen yhdessä. Ohjaaja valitsee muutaman lyhyen video-otoksen onnistuneimmista vuorovaikutustilanteista, jotka ovat todennäköisesti poikkeuksia tavanomaisesta vuorovaikutuksesta. Valituissa pätkissä on esimerkkejä vastavuoroisesta kontaktista sekä siitä, miten isä ja äiti reagoivat lapsen tekemiin aloitteisiin. Ohjaaja käyttää samoja vastavuoroisen vuorovaikutuksen periaatteita ohjauskeskustelussa kuin vanhempia kannustetaan käyttämään lastensa kanssa kommunikoidessaan. (Kennedy, 2013, 104.)

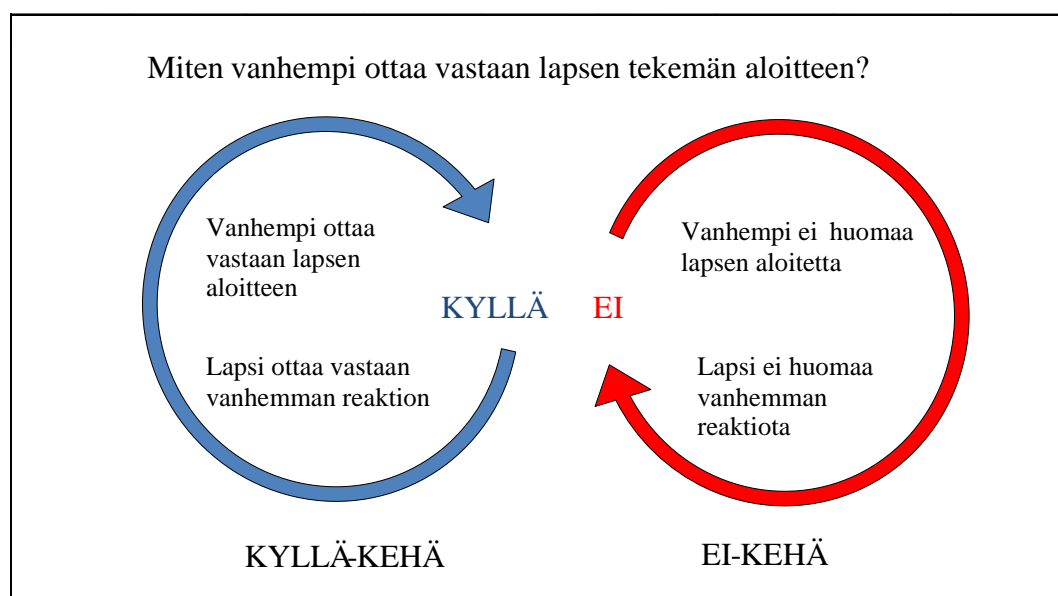
4.4 VIG-menetelmän tavoite

VIG on menetelmä, jonka tavoitteena on vahvistaa ihmisten omaa toimivaa ja yksilöllistä tapaansa olla vuorovaikutuksessa. Kun toisen sisäisen tilan tavoittanut ja yhteensoinnuttava vuorovaikutus on saatu luotua, ihmisten välille syntyy tunneyhteys, joka auttaa saavuttamaan uudenlaisia minäkokemuksia ja tunnetiloja. (Kennedy, 2013, 99.)

VIG-ohjauksessa katsotaan videolta hetkiä ihmisten onnistuneesta kanssakäymisestä, jossa toisen aloitteisiin yhdistetyt reaktiot ovat vuorovaikutuksen peruselementtejä. Ohjaaja keskustelee asiakkaiden kanssa näistä hetkistä, niiden luonteesta

ja yksityiskohdista, ja siitä mitä he itse tekevät, jotta vuorovaikutus toimii tavallista paremmin. Keskustelun päätteeksi asiakkaat tekevät yhteenvedon vahvuuksistaan, joita he ovat vuorovaikutustilanteessa ja itsessään havainneet. Tämän jälkeen keskustellaan siitä, mitä muutoksia he haluaisivat vuorovaikutustilanteeseensa. (Kennedy, 2013, 99.)

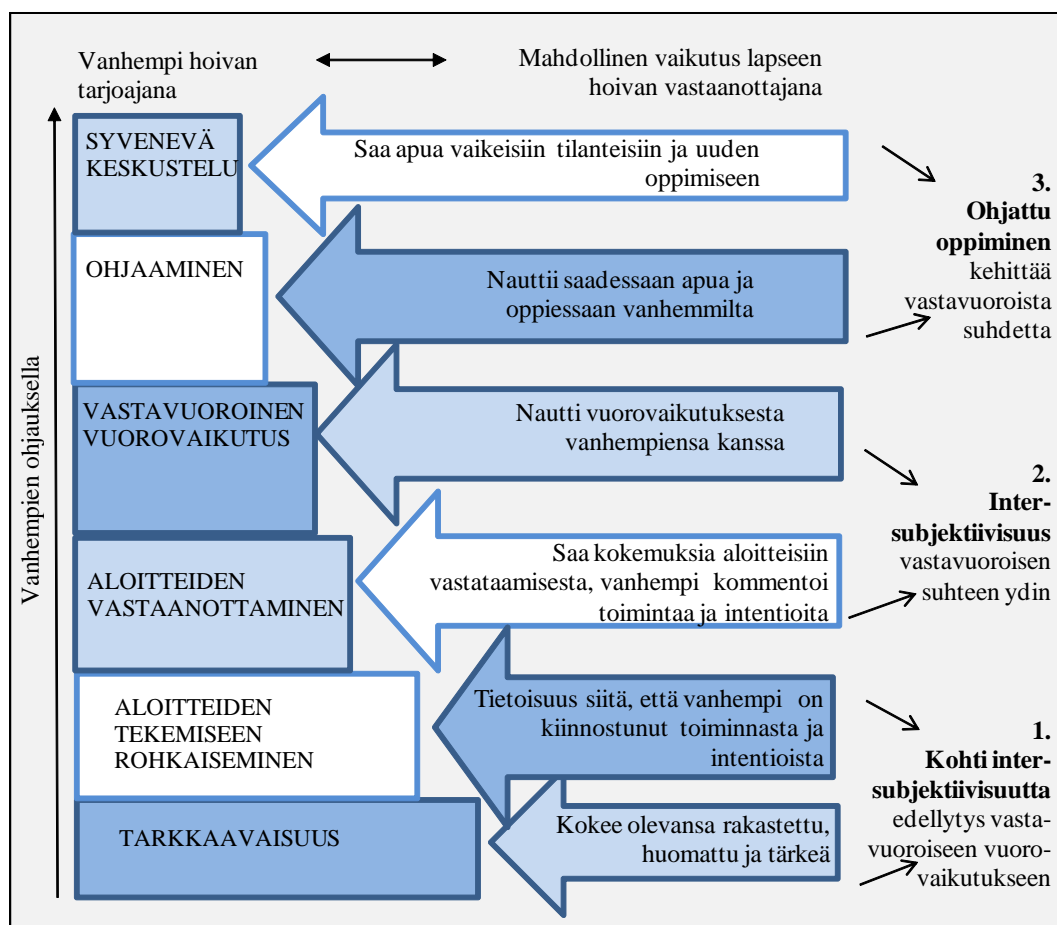
VIG-menetelmän tavoite on siirtyä Kuvion 1 havainnollistamalle interaktiomallin ei-kehältä kyllä-kehälle. Vuorovaikutuksessa ongelmia kohdanneet perheet tavoittavat nopeasti edellä mainitun ajatuksen, ja se auttaa heitä suunnittelemaan muutoksia. Kun kommunikaatio on katkennut, vanhempien ja lasten on vaikea tehdä aloitteita, koska kanssakäymistä on vähän tai toinen tai molemmat osapuolet tekevät vain negatiivisia aloitteita, joihin reagoidaan ei-kehällä tai kokonaan sivuutetaan. Tämän vuoksi VIG-ohjauksessa käytetään valikoituja video-otoksia, joissa äiti tai isä luo kyllä-kehiä lapsensa kanssa ja tavoittavat lapsensa emotionaalisella ja kognitiivisella tasolla. Asiakkaita autetaan oppimaan kokemuksistaan, miten he pystyvät aktiivisesti kehittämään myönteisempiä ihmissuhteita. (Kennedy, 2013, 101.)

Kuvio 1. VIG-ohjauksen tarkoituksena on tukea vuorovaikutuksen muutosta ei-kehältä kyllä-kehälle. (Kennedy, 2013, 101.)

Muutosprosessissa on tärkeintä lapsen aloitteen tunnistaminen, seuraaminen ja vahvistaminen. Vuorottelua ja myönteisten tunneilmausten vastavuoroista vahvistamista voidaan kuvata kyllä-kehäksi. Tähän liittyy aina ilon jakaminen, jossa myönteisellä vahvistamisella on aina terapeuttinen vaikutus. Vaikeissa perhetilanteissa myönteinen kyllä-kehä katoaa ensimmäisten joukossa. Sitä vastoin käynnistyy ei-kehä, jossa metakommunikatiiviset signaalit ovat haitaksi lapsen itsetuntemukselle ja omanarvontunnon. (Kennedy, 2013, 101.)

Kuviossa 2 havainnollistetaan miten aikuinen voi alimmasta tasosta aloittaen rakentaa vastavuoroisen suhteen perustan. Nämä vastavuoroisuuden periaatteet soveltuvat mihin tahansa ihmisten väliseen vuorovaikutustilanteeseen. (Kennedy 2013, 102.)

Kuvio 2. Vastavuoroisen suhteen rakentuminen. (Kennedy, 2013, 103.)

Vanhempia tuetaan kyllä-kehän yhteensoinnuttavan vuorovaikutuksen saavuttamiseksi suhtautumaan tarkkaavaisesti lapseensa (ks. kuvio 2). Vanhempia kannustetaan rohkaisemaan lapsen aloitteiden tekemistä antamalla tilaa ja nimeämällä hänen tekemisiään, tunteitaan ja ajatuksiaan. On tärkeää, että vanhempi pohtii, mitä lapsi tuntee tai ajattelee. Kun lapsi sitten yrittää kommunikoida vanhempansa kanssa, hänen aloitteeseensa pyritään reagoimaan yhteensoinnuttuvasti. Sen jälkeen aikuinen rakentaa varovasti lapsen reaktion varaan niin, että hän laajentaa lapsen ajatusta, mutta vain sen verran, että lapsi ymmärtää, mihin aikuinen häntä johtaa (”tuettu osallistuminen”). Yhteensoinnuttavan kommunikaation ylimmäinen rakennuspalikka on paikallaan, kun aikuinen pystyy syventämään keskustelua tekemällä aloitteita, kertomalla ja selittämällä mielipiteensä ja siten siirtämään tietoa lapselle eri tavoin. Yhteensoinnuttava vuorovaikutus on sitä, että aikuinen ymmärtää ja seuraa lasta, jolloin lapsi voi antaa myös aikuiselle vuoron. Silloin lapsi on valmis oppimaan aktiivisesti aikuiselta ja apua tarvitessaan ottamaan aikuisen ohjauksen vastaan. (Kennedy 2013, 102.)

4.5 VIG^{MLL®} Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiössä

Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus VIG^{MLL®} on ohjausmenetelmä, joka tukee ja vahvistaa lasten ja aikuisten välisiä vuorovaikutussuhteita. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tuonut menetelmän Suomeen ja soveltanut sekä kehittänyt sitä aktiivisesti vuodesta 1992 suomalaisiin oloihin. Ohjausta käytetään lapsen, nuoren, perheen, erilaisten ryhmien ja työntekijöiden ihmissuhdetaitojen tukemiseen perus- ja erityispalveluissa sosiaali- ja terveydenhuollossa ja opetustoimessaakin. Vuonna 2009 menetelmä rekisteröitiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön nimiin, VIG^{MLL®}. Säätiön kehittämistyöryhmä on osallistunut ja kuulunut kansainväliseen kehittämis- ja tutkijayhteisöön sekä yhteistyöhön noin kymmenen vuotta. (Laine, Heino & Pärnä, 2010, 160-162.)

Video-ohjaus on muovautunut olennaiseksi osaksi Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön kuntoutustyötä. Sitä voidaan hyödyntää intensiivisessä ja lyhytkestoisessa työskentelyssä, perheiden, vanhempien ja vanhempainryhmien, lasten ja lasten-

ryhmien sekä työntekijöiden ja työyhteisöjen kanssa. Video-ohjaus on lapsilähtöistä ja sen tarkoitus on tehdä lapsen tarpeet ymmärretyiksi ja näkyviksi. Tarkoituksena on edistää lapsen hyvinvointia ja tukea vanhemmuutta sekä korostaa aikuisen vastuuta vuorovaikutuksen ylläpidosta lapsen kanssa. Video-ohjaus myös tukee lapsen selviytymiskykyä. Lapsi tuntee kuuluvansa perheeseen, yhteisöön tai vertaisryhmään, minkä lisäksi hänellä on tunne omasta kyvykkyydestään, arvostaan ja pystyvyydestään. Video-ohjauksen avulla voidaan myös tukea lasten ja nuorten sosiaalisia taitoja. (Laine ym. 2010, 162.)

Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus (VIG^{MLL®}) on menetelmä, jota käytetään lasten, perheiden ja erilaisten ryhmien vuorovaikutussuhteiden vahvistamiseen. Menetelmän avulla vahvistetaan lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutussuhdetta sekä erityisesti aikuisen vuorovaikutustaitoja. Ohjauksen avulla vahvistetaan myös lapsen sosiaalisia taitoja muun muassa päiväkodissa, koulussa tai kuntoutus- ja hoitotyössä. Lisäksi menetelmää käytetään työntekijöiden omien vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitojen sekä ammattitaidon kehittämiseen. Videoavusteisen työskentelyn yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on lapsen näkyväksi tekeminen sekä aikuisen tietoisuuden lisääntyminen oman käyttäytymisen merkityksestä lapsen hyvinvoinnille, kasvuille ja kehitykselle. (MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014.)

Vanhemmat voivat harjoitella vuorovaikutuksen peruseriaaiteita, muun muassa tilanteiden ennakkointia, katsekontaktin käyttöä eri-ikäisten lasten kanssa, yhteyden löytämistä ei-verbaalisella tasolla ja lasten tasolle virittäytymistä, lapsen itseilmaisun sallimista ja lapsen kuuntelua sekä tarvittaessa jämäkkää ohjausta. Videokuva antaa hyvän mahdollisuuden palata takaisin aikaisempaan tapahtumaan ja pohtia vuorovaikutusta uudelleen. Lyhyet ja merkittävaksi koetut hetket sekä pienet signaalit voidaan ottaa puheeksi ja analysoida moneen otteeseen. Vaikka valittu tuokio olisi vain muutaman minuutin mittainen, saattaa sen analysointiin mennä hyvin tunti. Vanhemmilla on mahdollisuus pohtia, mitä he näkevät kuvas-
sa, mitä he siitä ajattelevat, mitä tunteita se herättää ja miltä lapsesta tuntuu sekä mitä merkitystä kyseisellä tuokiolla on perheen arkipäivään. (Laine ym. 2010, 162, 163.)

Lapset ovat itse hyvin tarkkoja havainnoimaan kuvaa omasta ja toisten käyttäytymisestä. VIG-ohjauksella on mahdollista parantaa ryhmän sisäistä ilmapiiriä. Kuvatallenteen tarkastelu kokeneen ohjaajan avulla antaa lapselle mahdollisuuden kertoa itse omasta tunnetilastaan ja käyttäytymisestä. Samalla se antaa myös mahdollisuuden antaa positiivista palautetta kavereille. Vertaisten antama palaute on aina aikuisen palautetta kannustavampi ja helpommin vastaanotettavissa. (Heino & Viinikainen, 2013, 183.)

Sopeutumisvalmennuskursseilla Videoavusteisesta vuorovaikutuksen ohjauksesta (VIG^{MLL®}) käytetään nimitystä videoterveiset. Videoterveisten tavoitteena on kuvata lapsesta lapsiryhmässä lyhyt video, jossa hänen sosioemotionaaliset taidot tulevat realistisesti ja myönteisesti esiin. Vanhemmille tarjotaan mahdollisuus nähdä lastaan toimimassa ryhmässä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Kysymyksiä esittämällä ja keskustelemalla vertaisryhmässä vanhempi voi tulla tietoisemmaksi lapsensa taidoista ja ominaisuuksista. Videon katselun jälkeen vanhemmat antavat lapselleen myönteistä palautetta näkemästään. (Mellenius 2014.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vanhempien kokemuksia VIG^{MLL®}-menetelmän käytöstä sopeutumisvalmennuskursseilla. Vanhemmilta kysyttiin mitä hyötyä he kokivat saavansa videoterveisistä, miten kuntoutujalastenryhmästä kuvatun videon katselutilanne on vaikuttanut heidän käsityksiin lapsensa taidoista, mitä odotuksia heillä oli videoinnista, miltä videoterveiset tilanteena heidän mielestään tuntui ja auttoiko videon katseleminen löytämään myönteisiä asioita omasta lapsesta.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena kolmelta sopeutumisvalmennuskurssilta elokuun ja syyskuun 2014 aikana. Tutkimustulosten analysointi tapahtui syyslokakuussa ja valmis opinnäytetyö palautettiin lokakuussa 2014. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö myönsi tutkimusluvan 3.7.2014 (LIITE 4). Tutkimusluvan myöntämisen jälkeen anottiin tutkimuslupa Kelasta, joka myönnettiin sähköpostitse 28.7.2014.

Asiakastyytyväisyys videoinnin käytöstä Kuntoutus- ja kehittämiskeskuksen sopeutumisvalmennuskursseilla on mielenkiintoinen aihe, jota ei ole vielä erityisemmin tutkittu Suomessa. Säätiön asiakaspalautteiden mukaan VIG-ohjauksen käytön koki hyödylliseksi tai erittäin hyödylliseksi 84 prosenttia kaikista perheistä riippumatta millä kuntoutuslinjalla he olivat asiakkaina Säätiössä (Remsu & Pärnä 2014). Tämä tutkimus kohdentuu ainoastaan sopeutumisvalmennuskursseilla oleville vanhemmille, joten on mielenkiintoista nähdä ovatko tulokset samansuuntaisia.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen, mutta on huomioitava ettei todellisuutta voi tutkimuksessa pirstoa mielivaltaisesti osiin. Tapahumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan, ja onkin mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi 2009 a, 161.)

Tutkija ei voi irtisanoutua arvolähtökohdista, sillä arvot muovaavat sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiötä. Objektiivisuuttakaan ei ole mahdollista saavuttaa, sillä tutkija ja se, mitä tiedetään, kietoutuvat saumattomasti yhteen. On mahdollista saada tulokseksi vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tavoitteena pikemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia totuuksia. (Hirsjärvi 2009 a, 161.) Metsämuurosen (2006, 88) mukaan laadullinen tutkimusote soveltuu hyvin tutkimukseen silloin kun ollaan kiinnostuneita tietyissä tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista, luonnollisten tilanteiden tutkimisesta ja kun halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syyseuraussuhteista, joita ei voida kokeen avulla tutkia.

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus käsittelee syyn ja seurauksen lakeja. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ovat keskeisiä aiemmat teoriat, hypoteesien esittäminen, käsitteiden määrittely sekä muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon ja aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon. (Hirsjärvi 2009 a, 139, 140.) Laadullinen ja määrällinen lähestymistapa nähdään tutkimuksessa toisiaan täydentävinä suuntauksina, jolloin numerot ja merkitykset ovat vastavuoroisesti toisistaan riippuvaisia. Numerot perustuvat merkityksiä sisältävään käsitteellistämiseen, ja merkitystä sisältäviä käsitteellisiä ilmiöitä voidaan kuvata numeroin. (Hirsjärvi 2009 a, 136, 137.) Metsämuurosen (2006, 62) mukaan laadulliselle ja määrälliselle tutkimukselle yhtäläistä on se, että lukija pyritään saamaan vakuuttuneeksi siitä, että tulokset ovat luotettavia, oikein johdettuja ja tulkittuja.

5.2 Aineistonkeruumenetelmä

Aineiston keruu suoritettiin sopeutumisvalmennuskursseilla kyselylomakkeella (LIITE 3), jossa oli strukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Kyselyitä jaettiin yhteensä 34 kappaletta. Vastauksia saatiin 15 kappaletta, jotka toimitettiin suljetussa kirjekuoressa työntekijälle vastaamisen jälkeen. Vastausprosentti kyselyyn oli 44.

Lomakekyselyssä kysymykset ovat pääosin strukturoituja eli vastaajalle on annettu valmiiksi vastausvaihtoehdot ja asteikot, joita käyttäen häntä pyydetään vastaamaan esitettyihin kysymyksiin. Avoimet kysymykset ovat hedelmällisiä tutki-

musaloilla, joilla hypoteeseja ja ideoita vasta etsitään. Tällöin esitetyn kysymyksen avulla halutaan saada yleisluonteisesti tietoa siitä, millä tavalla vastaajat asian hahmottavat. Avoimiin kysymyksiin annettujen vastausten perusteella voidaan tehdä päätelmiä mielipiteiden voimakkuudesta ja määrästä. (Mattila, 1999, 46.) Kyselyllä tarkoitetaan sellaisia havainnoinnin ja haastattelun muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti ja joissa koehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. Aineisto, joka kerätään kyselyn avulla, käsitellään usein kvantitatiivisesti. Kyselytutkimuksen etuna pidetään yleensä sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto, joten tutkimukseen voidaan saada paljon vastaajia ja pystytään kysymään myös monia asioita. Kyselymenetelmä on tehokas, sillä se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. (Hirsjärvi 2009 b, 193,195.)

Kysymyksiä rakennettaessa pitää varmistua siitä, että kysymykset auttavat tutkimusongelman ratkaisussa. Kysymysten avulla teoreettisille käsitteille etsitään empiirisiä vastineita. Kysymysten suunnittelussa täytyy kiinnittää erityistä huomiota kysymysten täsmälliseen muotoiluun. Lomakkeessa voidaan esittää avoin kysymys tai monivalintakysymys. Strukturoitu tosiasiakysymys on lomakekyselyn perusmuoto. (Virsta, Virtual statistics 2014.)

5.3 Aineiston analysointi

Aineistoa analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jossa pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Siinä analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tehtävänasettelun ja tarkoituksen mukaisesti. Avainajatuksena on, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja ja julki-lausutut teoreettiset sitoumukset ohjaavat analyysia. Aikaisemmilla tiedoilla, havainnoilla ja teorioilla tutkittavasta ilmiöstä ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 95.)

Aineistolähtöinen laadullinen analyysi tapahtuu kolmessa vaiheessa. Aineiston pelkistämisessä analysoitava informaatio pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistäminen tapahtuu siten, että aukikirjoitetusta aineistosta etsitään tutkimustehtävän kysymyksillä niitä kuvaavia ilmaisuja. Ennen analysointia sisällönanalyysissa tulee määrittää analyysiyksikkö, jon-

ka määrittämistä ohjaavat tutkimustehtävä ja aineiston laatu. Aineiston ryhmitte-
lyssä aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi ja aineistosta etsitään
samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Pelkistetyt ilmaukset
ryhmitellään alaluokiksi ja samalla luodaan pohja tutkimuksen perusrakenteelle.
Aineiston ryhmittelyn eli klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoidaan, jossa erote-
taan olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia
käsitteitä. Abstrahointi jatketaan yhdistelemällä luokituksia, niin kauan kuin se on
aineiston sisällön kannalta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 108–111.)

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusentekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan pitää ottaa
huomioon. Tiedon hankintaan ja tutkimuksen julkaisuun liittyvät tutkimuseettiset
periaatteet ovat yleisesti hyväksytyjä. Periaatteiden tunteminen ja niiden mukaan
toimiminen on jokaisen tutkijan vastuulla. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että
tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. (Hirsjärvi 2009 c, 23.)

Tutkimuksessa kirjoitetaan vain sellaisia asioita, mitä tutkimuskohteen kanssa on
sovittu. Vaitiololupausta ja salassapitovelvollisuutta ei saa koskaan rikkoa tutki-
muksessa, vaikka se houkuttelisi tutkijaa. Tämä liittyy periaatteeseen, missä kun-
nioitetaan ja suojellaan ihmisen yksityisyyttä. Luottamus tarkoittaa tässä sitä, että
tutkija käyttää, säilyttää ja käsittelee tutkimusaineistoa, kuten on tutkimuksen
alussa sopinut tutkittavien kanssa. Hyvä tieteellinen käytäntö pitää tärkeänä, että
tutkittavat kuten ryhmät, yksilöt ja paikkakunnat pysyvät tuntemattomina. Usein
tunnistamista olennaisempaa on se miten tutkija kirjoittaa tutkittavistaan. Tutki-
muksessa tulee aina välttää epäkunnioittavaa, tirkistelevää, yksipuolista musta-
maalaavaa sekä halventavaa kirjoittamistapaa. Tärkeää on ihmisarvon kunnioitta-
minen. (Vilkka, 2006, 114, 115.)

Ennen kyselyyn vastaamista vanhemmat saivat saatekirjeen (LIITE 1), mistä tuli
ilmi tutkimuksen tarkoitus sekä vapaaehtoisuus osallistumisesta. Tutkimukseen
osallistuneet täyttivät suostumuslomakkeen (LIITE 2), missä he antoivat suostu-
muksen käyttää antamiaan tietojaan tutkimustuloksissa. Tutkittaville ilmaistiin,
että he voivat keskeyttää osallistumisensa tutkimukseen niin halutessaan.

Tutkimuksen pätevyys (validius) tarkoittaa tutkimusmenetelmän tai mittarin kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. Pätevässä tutkimuksessa ei saisi olla systemaattisia virheitä. Tämä tarkoittaa sitä miten tutkittavat ovat ymmärtäneet kyselylomakkeen kysymykset. Jos vastaajat käsittävät kyselylomakkeen kysymykset toisin kuin tutkija on ajatellut ja tutkija käsittelee saatuja tuloksia edelleen alkuperäisen ajattelumallinsa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää tosina ja pätevinä. (Hirsjärvi 2009 d, 231-232.) Kysymys on siitä, kuinka onnistuneesti tutkija on kyennyt siirtämään tutkimuksessa käytetyn teorian ajatuskokonaisuuden ja käsitteet kyselylomakkeeseen (Vilkka, 2005, 161).

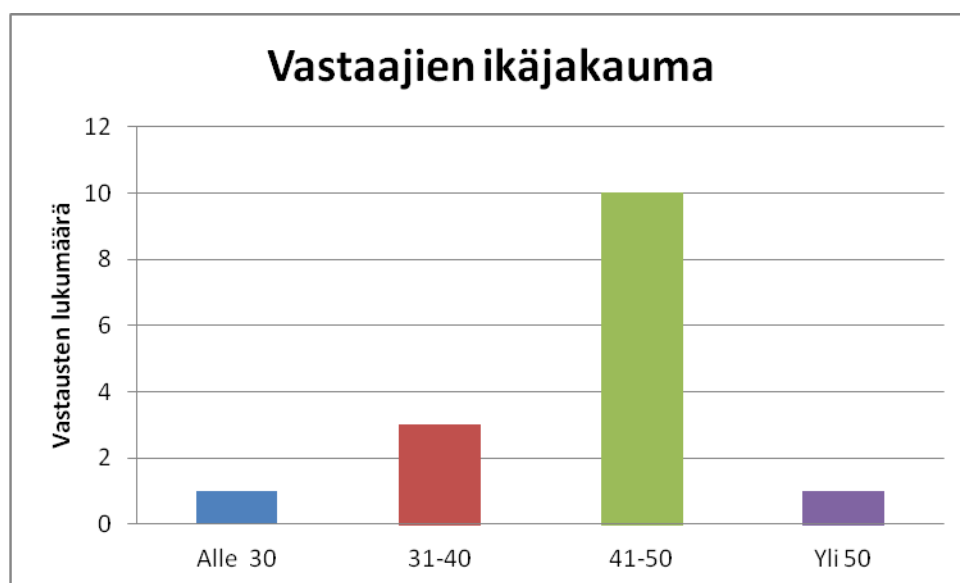
Tutkimuksen luotettavuus (reliaabelius) tarkoittaa tulosten tarkkuutta eli mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia sekä mittaustulosten toistettavuutta. Tämä tarkoittaa, että toistettaessa saman henkilön kohdalla mittaus, saadaan sama tulos. Tutkimustuloksia ei pidä yleistää niiden pätevyysalueiden ulkopuolelle, kuten toiseen yhteiskuntaan tai toiseen aikaan. (Vilkka, 2005, 161.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomake toimitettiin vanhemmille henkilökohtaisesti työntekijän toimesta sen jälkeen, kun vanhemmat olivat katselleet kuntoutujalasten ryhmästä kuvatun videon ja keskustelleet siitä vanhempainryhmässä. Kolmella sopeutumisvalmennuskurssilla oli yhteensä 34 vanhempaa. Kyselyyn vastasi yhteensä 15 vanhempaa eli melkein puolet (44 %) kurssien vanhemmista. Seuraavassa käydään läpi kyselylomakkeen tuloksia, joita havainnollistetaan kuvioin ja avointen kysymysten tuloksia selkiytetään myös sitaatein.

6.1 Vastaajien taustatiedot

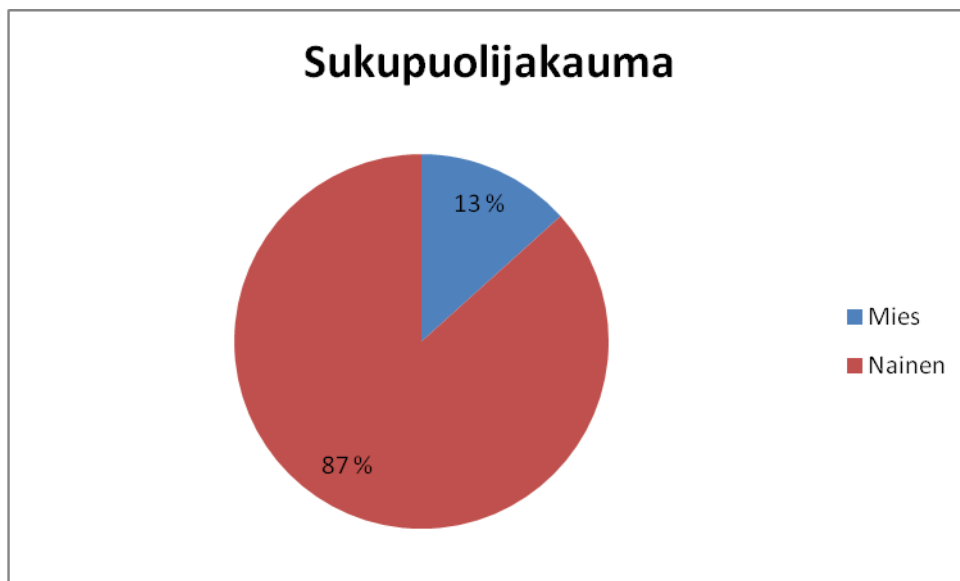
Vastaajien taustatiedot koostuivat vastaajien ikäjakaumasta ja sukupuolesta. Kyselyn alussa pyydettiin vastaajia ilmoittamaan, mihin ikäryhmään he annetuista neljästä vaihtoehdosta kuuluvat (ks. kuvio 3). Kaikki vastasivat kysymykseen.

Kuvio 3. Vastaajien ikäjakauma.

Alle 30-vuotiaita oli 1 (6 %) vastaajista. 31–40 vuoden ikäryhmään kuuluneita oli 3 (20 %). Ikäryhmään 41–50 kuului 10 (67 %) ja yli 50-vuotiaisiin kuului 1 (6 %) vastaajista.

Seuraavassa kysymyksessä haluttiin selvittää vastaajien sukupuolijakauma (kuvio 4). Kaikki vastasivat kysymykseen.

Kuvio 4. Vastaajien sukupuolijakauma.

Vastaajista 2 (13 %) oli miehiä. Naisia vastaajista oli 13 (87 %). Miesten ja naisten välisten vastausten vertailua ei suoritettu, koska se ei ollut oleellista tutkimustulosten kannalta.

6.2 Saitko etukäteen riittävästi tietoa videoinnista?

Ensimmäisessä videoinnin hyötyjä kartoittavassa kysymyksessä haluttiin selvittää saivatko vanhemmat riittävästi tietoa Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjausmenetelmän (VIG^{MLL®}) käytöstä sopeutumisvalmennuskurssilla (kuvio 5). Kysymys oli monivalintakysymys jonka vastausten ääripäinä olivat, en lainkaan – riittävästi tietoa. Kaikki vastasivat kysymykseen.

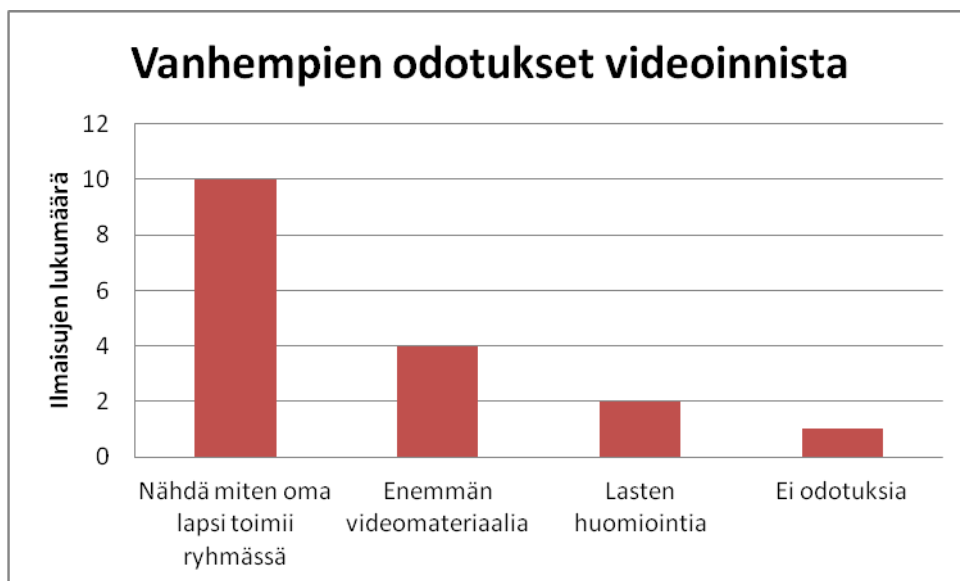

Kuvio 5. Saivatko vanhemmat riittävästi tietoa menetelmästä.

Vastaajista 7 (47 %) oli sitä mieltä, että he saivat kiitettävän määrän tietoa videoinnista ja 8 (53 %) piti tiedon saannin riittävyyttä erinomaisena. Kukaan vastaajista ei antanut arviotaan kohtiin heikko, tyydyttävä tai hyvä.

6.3 Kuvailenko muutamalla sanalla mitä odotit?

Ensimmäistä kysymystä seurasi avoin jatkokysymys samasta aiheesta, missä vastaajaa pyydettiin kuvailemaan muutamalla sanalla mitä hän odotti videoinnista (ks. kuvio 6). Vanhemmista 13 (87 %) vastasi tähän kysymykseen ja kaksi (13 %) jätti vastaamatta. Ilmaisuja tuli vanhemmilta yhteensä 17.

Kuvio 6. Ilmaisut vanhempien odotuksista videoinnista.

Teemaan nähdä miten oma lapsi toimii ryhmässä tuli 10 ilmaisua. Teemaan enemmän videomateriaalia tuli 4 ilmaisua. Teemaan lasten huomiointia tuli 2 ilmaisua ja teemaan ei odotuksia tuli 1 ilmaisu.

Nähdä miten oma lapsi toimii ryhmässä (10). Teeman nähdä miten oma lapsi toimii ryhmässä ilmaisut, liittyivät usein lapsen myönteiseen toimimiseen ryhmässä.

”Hienoa katsoa oman lapsen toimintaa erilaisessa ympäristössä ja lajissa.”

”Odotin näkeväni miten lapseni ryhmässä toimii.”

”Lapsi on oma itsensä, aito.”

Enemmän videomateriaalia (4). Enemmän videomateriaalia teeman ilmaisut kohdistivat hieman kritiikkiä videomateriaalin vähäiseen määrään sekä siihen, miksi oli kuvattu vain kuntoutujaryhmää.

”Olisi ollut mukava nähdä enemmän tilannepätkiä. Lyhyt esittely.”

”Odotimme myös sisarusryhmän videokuvaamista.”

Lasten huomiointia (2). Teeman lasten huomiointia kaksi ilmaisua toi esiin odotukset lasten huomioinnista. Yksi maininta toi esiin iloisen toiminnan ja lasten huomioinnin.

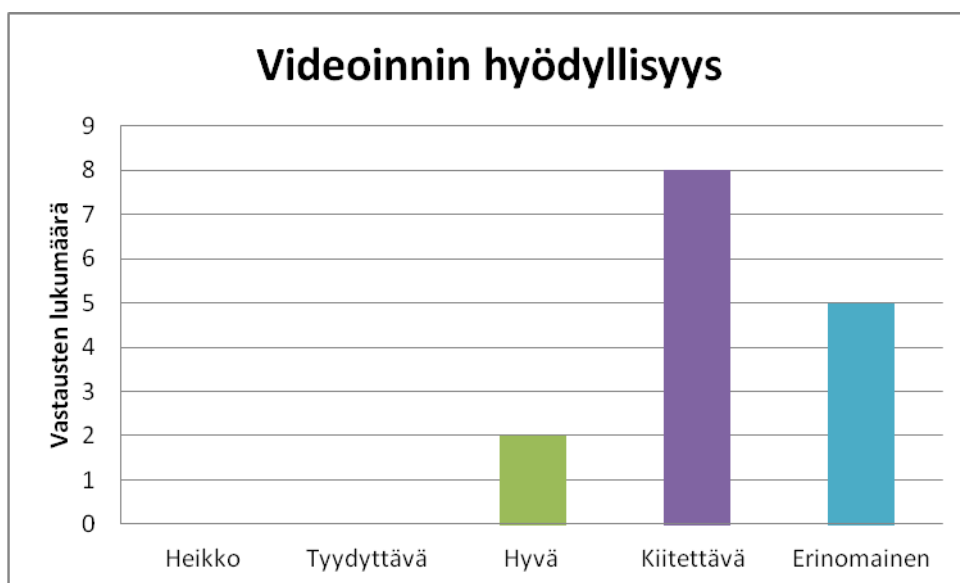
”Iloista toimintaa porukassa lapset huomioon ottaen.”

Yksi maininta liittyi siihen, että jokaista lasta olisi voinut vähän jututtaa videolla.

”Että olisi kuvattu toimintaa kattavasti, joka lasta vähän jututettu.”

6.4 Koitko menetelmän hyödylliseksi?

Toisessa monivalintakysymyksessä haluttiin selvittää kokivatko vanhemmat Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmän (VIG^{MLL}®) käytön hyödylliseksi (kuvio 7). Vastauksien ääripäinä olivat hyödytön – hyödyllinen. Kaikki kyselyyn osallistujat vastasivat kysymykseen.

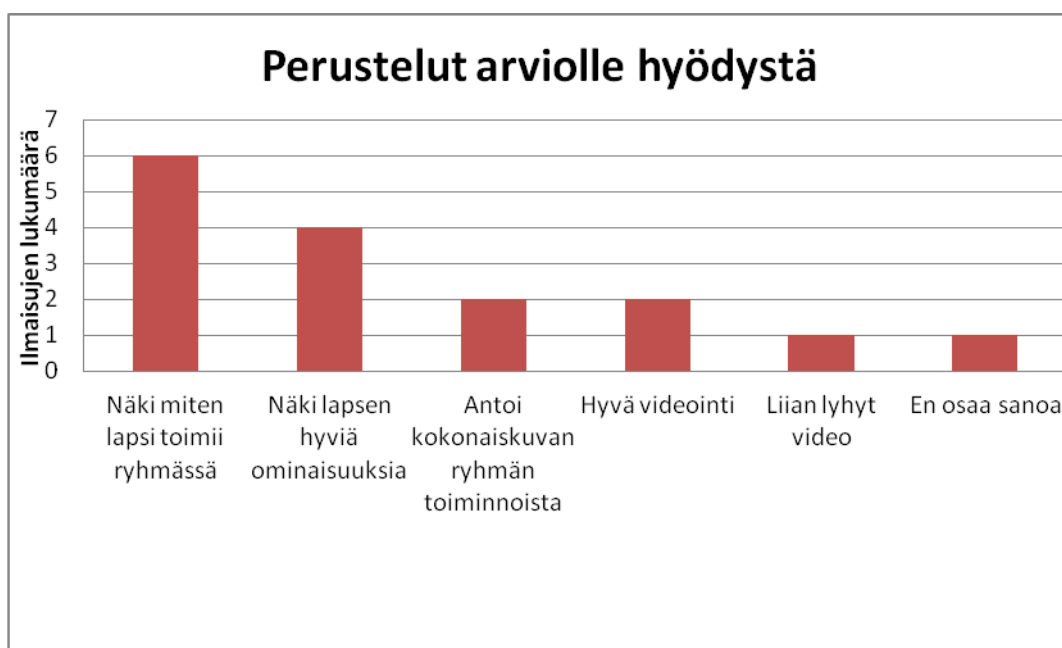

Kuvio 7. Videoinnin hyödyllisyys.

Vastaajista 2 (13 %) arvioivat, että hyöty oli hyvä. 8 (54 %) vastaajaa antoivat hyödyn arvioksi kiitettävä. Erinomaiseksi videoinnin hyödyn arvioivat 5 (33 %) vanhempaa. Kukaan ei arvioinut videoinnin hyödyllisyyttä tyydyttäväksi tai heikoksi.

6.5 Videoinnin hyötyjen perustelut

Videoinnin hyödyllisyyttä koskevan kysymyksen jälkeen seurasi avoin kysymys, missä pyydettiin perustelemaan antamaansa arviota videoinnin hyödystä (ks. kuvio 8). Vanhemmista 11 (73 %) vastasi tähän kysymykseen ja 4 (27 %) jätti vastaamatta. Vanhemmilta tuli ilmaisuja yhteensä 16 kappaletta.

Kuvio 8. Videoinnin hyötyjen perusteluiden ilmaisut teemoiteltuna.

Teemaan näki miten lapsi toimii ryhmässä tuli 6 ilmaisua. Teemaan näki lapsen hyviä ominaisuuksia tuli 4 ilmaisua. Teemaan antoi kokonaiskuvan ryhmän toiminnoista tuli 2 ilmaisua. Teemaan hyvä videointi tuli 2 ilmaisua. Teemaan liian lyhyt video tuli 1 ilmaisu sekä teemaan en osaa sanoa 1 ilmaisu.

Näki miten lapsi toimii ryhmässä (6). Teeman näki miten lapsi toimii ryhmässä, ilmaisut liittyivät siihen, miten lapsi on toiminut ryhmässä, miten lapsi kokee ryhmässä olon ja miten lapsi on pärjännyt ilman vanhempiaan ryhmässä.

”Näki miten oma lapsi kokee ryhmässä olon.”

”Kiva nähdä lapsen toimintaa ryhmässä/ ilman vanhempien läsnäoloa/ kaltaistensa seurassa.”

Näki lapsen hyviä ominaisuuksia (4). Teeman näki lapsen hyviä ominaisuuksia, ilmaisuissa vanhemmat toivat esiin lapsen hyviä ominaisuuksia.

”Kiva nähdä, että oma lapsi osaa toimia ryhmässä ja keskittyä.”

”Otti hyvin ryhmän muut jäsenet, on kiltti ja huomioiva.”

Antoi kokonaiskuvan ryhmän toiminnoista (2). Teeman antoi kokonaiskuvan tyh-
män toiminnoista, ilmaisut liittyivät siihen, että videolta näki kokonaiskuvan ryh-
män toiminnoista.

”Pääsi näkemään mitä kuntoutujaporukka todellisuudessa teki.”

Hyvä videointi (2). Hyvä videointi teeman ilmaisut liittyivät videoinnin yleiseen
arviointiin.

”Videointi näissä tilanteissa on hyvä ja hyödyllinen asia.”

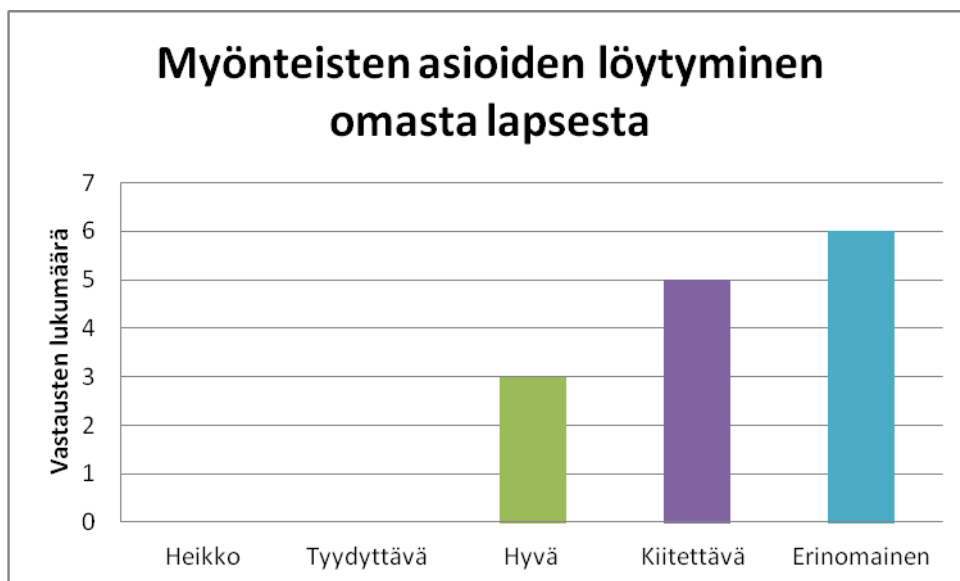
Liian lyhyt video (1). Teeman liian lyhyt video ilmaisu toi esiin videon lyhyen
keston, mikä vaikeutti hänen arviointiaan videoinnin hyödyllisyydestä.

*”Pitempi pätkä olisi ollut hyödyksi, niin olisi voinut tarkemmin tutkia ku-
vattua tilannetta; nyt kuvaus alkoi monesti keskeltä toimintaa.”*

En osaa sanoa (1). Teeman en osaa sanoa ilmaisu toi esiin, että yhdellä vastaajalla
oli hankaluuksia perustella arviotaan.

6.6 Löysitkö videolta myönteisiä asioita omasta lapsesta?

Kolmannessa monivalintakysymyksessä kysyttiin löysivätkö vanhemmat myön-
teisiä asioita omasta lapsestaan kuvatulta videolta (kuvio 9). Vastauksien ääripäi-
nä toimivat en – löysin paljon. 14 (93 %) vanhempaa vastasi tähän kysymykseen
ja yksi (7 %) jätti vastaamatta.

Kuvio 9. Myönteisten asioiden löytyminen videolta omasta lapsesta.

Vastaajista 3 (21 %) oli sitä mieltä, että myönteisiä asioita löytyi hyvän arvoisesti. Kysymykseen vastanneista 5 (36 %) oli sitä mieltä, että myönteistä löytyi kiitettävästi ja 6 (43 %) vastaajan mielestä myönteisiä asioita omasta lapsesta löytyi erinomaisesti. Kukaan vastanneista ei vastannut kohtaan tyydyttävä tai heikko.

6.7 Videoinnin myönteinen vaikutus käsityksiin lapsen taidoista

Viimeisessä monivalintakysymyksessä arvioitiin videoterveisten myönteistä vaikutusta omiin käsityksiin lapsensa taidoista ja ominaisuuksista (kuvio 10). Vastausvaihtoehtojen ääripäinä oli: ei lainkaan – paljon. 14 (93 %) vanhempaa vastasi tähän kysymykseen ja yksi (7 %) jätti vastaamatta.

Kuvio 10. Videoinnin myönteinen vaikutus käsityksiin.

Vastaajista 1 (7 %) antoi arvon tyydyttävä videoterveisten myönteiselle vaikutukselle omiin käsityksiin lapsen taidoista ja ominaisuuksista. 4 (29 %) vastanneista antoi arvion hyvä. Vastaajista 5 (35 %) arvioi vaikutuksen kiitettäväksi ja 4 (29 %) arvioi vaikutuksen erinomaiseksi. Vaihtoehtoon heikko ei tullut yhtään arviota.

6.8 Perustelut myönteisistä vaikutuksista omiin käsityksiin

Videoterveisten vaikutuksesta käsityksiin koskevan kysymyksen jälkeen pyydettiin perustelemaan miten videoterveiset vaikuttivat omiin käsityksiin lapsen taidoista ja ominaisuuksista (ks. kuvio 11). Vanhemmista 13 (87 %) vastasi kysymykseen ja 2 (13 %) jättivät vastaamatta. Ilmaisuja tuli vanhemmilta yhteensä 14.

Kuvio 11. Ilmaisut videoterveisten vaikutuksista vanhempien käsityksiin.

Teemaan käsitys vahvistui tuli 9 ilmaisua. Teemaan käsitys pysyi samana tuli 4 ilmaisua ja teemaan käsitys heikkeni tuli 1 ilmaisu.

Käsitys vahvistui (9). Käsitys vahvistui teeman vanhempien ilmaisut, liittyivät lapsen myönteiseen toimintaan ja vuorovaikutukseen videolla sekä lapsen sopeutumisella uuteen ryhmään.

”Oli yllättävän rauhallinen.”

”Videolta näkyi hiukan kiinnostusta toisten lasten tekemiseen, mikä oli positiivista.”

”Näin kuinka hiljaisempikin lapsi sopeutui ryhmään ja uskaltaa toimia.”

Käsitys pysyi samana (4). Teeman käsitys pysyi samana vanhempien ilmaukset, liittyivät siihen, että käsitykset heidän lastensa taidoista ja ominaisuuksista videon perusteella pysyivät samoina, kuten ennen videon katselua.

”Toimi kuten kotonakin.”

”Oma käsitys lapsen ryhmässä olosta vahvistui.”

Käsitys heikkeni (1). Teeman käsitys heikkeni, ilmaisussa yksi vastaaja oli huomannut, että hänen lapsensa toimii ryhmässä todellisten taitojensa alapuolella.

”Huomasin että lapseni on epävarma eikä uskalla vastata, vaikka tietäisi-kin asian. Esim. ei kertonut miten ruskeaa sekoitetaan, vaikka kotona osannut pienestä saakka. Toisaalta myös varmisteli paljon: ”Millä mä sekoitan?” (värin)”

6.9 Miltä videon katselutilanne tuntui?

Kyselylomakkeen viimeisessä kysymyksessä pyydettiin vanhempia kuvailemaan avoimeen kysymykseen miltä videon katselutilanne oli tuntunut. Vanhemmista 14 (93 %) vastasi avoimeen kysymykseen. Ilmaisuja tuli myös yhteensä 14.

”Hienolta. Omaa lasta on aina kiva katsoa puuhissaan. Tulee iloiselle mielelle.”

”Oli hauska nähdä miten lapsi toimii ryhmässä, silloin kun ei ole itse paikalla.”

”Levolliselta, ei yllätyksiä mihinkään suuntaan.”

”Mukavalta. Olis saanut olla enemmänkin ja myös sisaruksista.”

”Ihan ok!”

”Mukavalta ja hauskaakin. Paljon kehitystä tapahtunut ryhmänä.”

”Hyvältä tuntui, mutta jäi arveluttamaan minkä verran filmiä oli leikattu.”

”Ihan mukava nähdä miten todellisuudessa toimii ryhmässä.”

”Mielenkiintoiselta.”

”Mukavalta.” (2)

”Kivalta.” (2)

”Hyvältä.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vanhempien kokemaa hyötyä Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmän (VIG^{MLL}®) käytöstä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön toteuttamilla kolmella sopeutumisvalmennuskurssilla. Tarkoituksena oli selvittää myös auttoiko menetelmä löytämään myönteisiä asioita omasta lapsesta, mitä odotuksia vanhemmilla oli videoinnista, miltä menetelmä on tuntunut ja vaikuttiko menetelmä myönteisesti vanhempien käsityksiin lastensa taidoista ja ominaisuuksista.

Vastausten perusteella vanhemmat olivat saaneet riittävästi tietoa menetelmän käytöstä sopeutumisvalmennuskurssilla. Tämä näkyi heidän odotuksistaan videoinnista, mistä ilmeni, että vanhemmat odottivat videoinnista menetelmän kannalta oleellisia asioita muun muassa miten lapsi toimii ryhmässä. Osa vanhemmista olisi kaivannut enemmän videomateriaalia ja osa myös sisarusryhmien kuvaamista.

Tulosten perusteella vanhemmat arvioivat menetelmän käytön hyödylliseksi. Suurin osa vastaajista arvioi hyödyn olleen kiitettävä ja viiden vastaajan mielestä erinomainen. Videoinnin hyöty oli kahden arvion mukaan hyvä. Vanhemmat perustelivat videoinnin hyötyjä sillä, että he näkivät, miten lapsi toimii ryhmässä sekä he näkivät lapsen hyviä ominaisuuksia. Voidaan päätellä, että vastaajien mielestä, videointi on hyödyllinen menetelmä lasten ja nuorten sopeutumisvalmennuskursseilla.

Vanhemmat löysivät tulosten perusteella paljon myönteisiä asioita videolta omasta lapsestaan. Lähes kaikki vanhemmat arvioivat myönteisten asioiden löytymisen kiitettäväksi tai erinomaiseksi. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, että myönteisiä asioita, löytyi hyvän arvoisesti. Tästä voidaan päätellä, että videoterveiset tilanteena on mahdollistanut sen, että vanhempien on ollut helppo löytää myönteisiä asioita lapsestaan.

Videointi vaikutti myönteisesti vanhempien käsityksiin lapsen ominaisuuksista ja taidoista suurimman osan mielestä kiitettävästi ja erinomaisesti. Lähes kaikkien

vastaajien mukaan vanhempien myönteinen käsitys lapsen taidoista ja ominaisuuksista vahvistui positiivisesti. Tästä voidaan päätellä, että menetelmä soveltuu hyvin muuttamaan ja vahvistamaan vanhempien käsityksiä lapsensa taidoista ja ominaisuuksista myönteisimmiksi, mikä on yksi Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmän oleellisimmista tavoitteista.

Tutkimukseen osallistui melkein puolet vanhemmista kolmelta sopeutumisvalmennuskurssilta. Tutkimuksen luotettavuuteen ja validiteettiin pyrittiin tekemällä kyselylomakkeesta helppolukuinen ja selkeästi videoinnin hyödyllisyyttä mittaava. Tähän auttoi yhteistyö Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön kanssa, jossa kyselylomakkeen kysymysten asettelua ja mittaristoa tarkennettiin tähän aiheeseen sopivaksi. Kysymysten vastausten perusteella tutkittavat olivat ymmärtäneet kysymykset niin kuin oli tarkoituskin, joten aineistosta saaduilla tuloksilla pystyttiin vastaamaan videoinnin hyötyjä tutkiviin kysymyksiin. Näin voidaan todeta tutkimuksen olleen validi. Vastausprosentti jäi suhteellisen pieneksi (44 %), mikä vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen laskevasti. Toisaalta se, että aineisto jäi melko suppeaksi, helpotti tulosten analysointia ja vähensi työn määrää. Tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä, vaan ne kertovat kyselyyn osallistuneen joukon sen hetkistä mielipiteistä ja arvioista. Kyselylomakkeen struktuuri oli sama jokaisella sopeutumisvalmennuskurssilla, joten kysely on mahdollista uusia.

Tutkimuksen eettisyys näkyi vapaaehtoisuuden ja luottamuksellisuuden painottamisena tutkimukseen osallistumisessa. Tutkimuksessa kirjoitettiin vain sellaisia asioita, mitä tutkittavien kanssa oli sovittu. Kyselyyn osallistujia on mahdoton yhdistää vastauksiin kyselyn anonyymiyden vuoksi, eikä vastauksista ilmennyt asioita, joita pystyisi yhdistämään tiettyyn henkilöön tai sopeutumisvalmennuskurssiin. Kyselytulokset palautettiin suljetuissa kirjekuorissa analysointia varten, joten aineistoa ei ole päätenyt muiden, kuin tämän tutkimuksen tekijän nähtäväksi tai käsiteltäväksi. Tutkittavien yksityisyyttä on kunnioitettu noudattamalla salassapitovelvollisuutta ja vaitiololupausta tarkasti.

Jatkotutkimusehdotuksena aihetta voisi tutkia lasten ja nuorten näkökulmasta. Aiheeseen saadaan eri näkökulma, kun lähdetään tutkimaan miltä videointi on

kuvatuista itsestään tuntunut. Varsinkin nuorten ryhmissä on yleistä, että joku tai jotkut eivät halua lainkaan, että heitä kuvattaisiin tai he näkyisivät videolla. Syitä voi olla monia, esimerkiksi vääristynyt minäkuva ja heikko itsetunto. Lasten ja nuorten ajatuksia videoinnista on myös hankalampaa tutkia, kuin vanhempien. Onkin perusteltua käyttää aineiston keräämisessä enemmän haastattelua kuin valmista kyselylomaketta, koska kuntoutujaryhmissä lapset ja nuoret ovat kovin eritasoisia kognitiivisilta taidoiltaan ikäryhmästä riippumatta. Videoinnilla on hyvät mahdollisuudet kohentaa lasten ja nuorten itsetuntoa. Video on voimakas väline kääntämään joskus myös vääristyneet käsitykset itsestään myönteisiksi. Tällaisista itsetuntoa korjaavista ja minäkuvaa myönteisesti tukevista hetkistä olisi mielenkiintoista saada lisää tutkimustietoa.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön aihe kirkastui minulle ollessani kesätoissa Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiössä ja keskusteltuani yhden työntekijän kanssa aiheesta. Olin yhteydessä säätiöön ja ehdotin opinnäytetyöideaani. Säätiössä opinnäytetyö otettiin myönteisesti vastaan ja pienillä tarkennuksilla aiheesta sain luvan tehdä opinnäytetyöni sinne. Minulle nimettiin säätiöstä työelämänohjaaja, jonka kanssa tutkimussuunnitelmaa aloin työstämään.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoista, mutta haastavaa. Olen työskennellyt Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiössä muutamia vuosia ja huomannut, miten vaikuttava väline video voi kuntoutustyössä olla. Oli antoisaa saada lisää ymmärrystä Videoavusteisesta vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmästä, koska se on kiinnostanut minua kovasti työskennellessäni lasten- ja nuorten ryhmissä, missä kyseistä menetelmää on paljon käytetty. Olen päässyt lähietäisyydeltä todistamaan hienoja hetkiä, kun viikon päätteeksi kokoonnutaan videon ääreen katselemaan asioita, joissa ryhmän jäsenet ovat viikon aikana onnistuneet.

On tärkeää painottaa, että tutkimukseen osallistuneet vanhemmat arvioivat tutkimuksessa, vain videolta näkemäänsä. Videon laatu sekä kuvaajan ammattitaito ovat tällöin suuressa osassa videoterveisten onnistumisessa. Vanhempien vastaukset yllättivät minut positiivisuudellaan ja vastauksia oli mielekästä lukea. Tulokset vahvistivat ainakin oman käsitykseni menetelmän myönteisistä vaikutuksista sopeutumisvalmennuskursseilla olevien perheiden vuorovaikutuksen tukemiseen. Uskon, että Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiökin saa tuloksista sen käsityksen, että menetelmä tässä muodossaan on hyödyllinen.

Teoreettisen viitekehyksen avaaminen Videoavusteisesta vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmästä koitui odotettua hankalammaksi tehtäväksi. Pyrin siihen, että menetelmä olisi kenen tahansa helposti ymmärrettävissä ja avasin menetelmiä kuvioin ja esimerkein. Minulla oli hyvää lähdekirjallisuutta aiheesta, jota pyrin rajaamaan tähän tutkimukseen liittyväksi. Ongelmallista menetelmän tutkimisessa oli se, ettei sopeutumisvalmennuskursseilla käytettävästä Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön kehittämästä ja rekisteröimästä menetelmästä (VIG^{MLL}®) löytynyt

kovinkaan paljon lähdekirjallisuutta. Toisaalta menetelmät pohjautuvat samaan metodologiaan, josta Kuntoutussäätiössä käytettävää menetelmää on kehitetty ja sovellettu omiin käytäntöihin sekä asiakasryhmille sopivaksi.

LÄHTEET

Association For Video Interaction Guidance uk. Viitattu 16.5.2014.
<http://www.videointeractionguidance.net/Default.aspx?pageId=1786111>

Cross, J. & Kennedy, H. 2011. How and why does VIG work? Teoksessa Video interaction guidance. 77. Kennedy, H., Landor, M. & Todd, L. Jessica Kingsley Publishers. London.

Cross, J. & Kennedy, H. 2013. Miten ja miksi videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus toimii? Teoksessa Vuorovaikutus kuvassa, 122. Mellenius, N., Remsu, N. Turenki. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö.

Heino, L. & Viinikainen, A. 2013. Vanhemmuuden vahvistuminen ja työntekijän ammatillinen kehittyminen. Teoksessa Vuorovaikutus kuvassa, 170, 183. Mellenius, N., Remsu, N. Turenki. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö.

Hirsjärvi, S. 2003 a. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Tutki ja kirjoita, 136-161. Toim. Hirsjärvi, S., Remes, P. & Pajavaara, S. 15. Uudistettu painos. Hämeenlinna. Tammi.

Hirsjärvi, S. 2009 b. Tutkimustyyppit ja aineistonkeruun menetelmät. Teoksessa Tutki ja kirjoita, 193-195. Toim. Hirsjärvi, S., Remes, P. & Pajavaara, S. 15. Uudistettu painos. Hämeenlinna. Tammi.

Hirsjärvi, S. 2009 c. Tieteelliselle tutkimukselle asetetut vaatimukset. Teoksessa Tutki ja kirjoita, 23. Toim. Hirsjärvi, S., Remes, P. & Pajavaara, S. 15. Uudistettu painos. Hämeenlinna. Tammi.

Hirsjärvi, S. 2009 d. Tutkimuksen reliabelius ja validius. Teoksessa Tutki ja kirjoita, 231-232. Toim. Hirsjärvi, S., Remes, P. & Pajavaara, S. 15. Uudistettu painos. Hämeenlinna. Tammi.

Kela 2014 a. Kelan avo- ja laitosmuotoisen kuntoutuksen standardi. Viitattu 14.9.2014

http://www.kela.fi/documents/10180/157956/Autismi_lapset+ja+nuoret_sopeutumisvalmennuskurssi.pdf/6e2ccaa5-d2fe-445a-a6ff-4b543dedf48a

Kela 2014 b. Kelan avo- ja laitosmuotoisen kuntoutuksen standardi. Viitattu 20.10.2014

http://www.kela.fi/documents/10180/734866/Moni_ja_liikuntavammaisuus_lasten_kurssit.pdf/afe044d9-efc5-4af8-aa73-62244f053540

Kennedy, H. 2013. Mitä on videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus. Teoksessa Vuorovaikutus kuvassa, 99-103. Mellenius, N., Remsu, N. Turenki. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö.

KKRL 15.7. 2005/566. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista. Viitattu 21.9.2014

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Kansanel%C3%A4kelaitoksen%20kuntoutusetuuksista](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566?search[type]=pika&search[pika]=Kansanel%C3%A4kelaitoksen%20kuntoutusetuuksista)

Koivikko, M. & Sipari, S. 2006. Lapsen ja nuoren hyvä kuntoutus. Valkeakoski. Vajaaliikkeisten kunto ry.

Kokkonen, J. 2003. Lasten ja nuorten kuntoutus. Teoksessa Kuntoutus. 395, 397. Kallanranta, T., Rissanen, P. & Vilkkumaa, I. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Launonen, K. 2007. Vuorovaikutus. Kehitys, riskit ja tukeminen kuntoutuksen keinoin. Jyväskylä. Kehitysvammaliitto ry.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2014. Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja sen työn perusta. Viitattu 19.10.2014 <http://www.mll.fi/mll/strategia/>

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö 2014. Sopeutumisvalmennuskurssit. Viitattu 15.5.2014 <http://www.lastenkuntoutus.net/palvelut-perheille/kuntoutus-ja-sopeutumisvalmennus/>

Mattila, H. 1999. Lomakekysely asiakaspalautteen hankkimismenetelmänä. Kelan omatarvepaino. Helsinki.

Melamies, N., Pärnä, K., Heino, L. & Miller, H. 2004. Lapsi kuntoutujana – haaste aikuisille. Teoksessa Kuntoutus kanssamme. Ihmisen toimijuuden tukeminen. 109,110. Karjalainen, V & Vilkkumaa, I. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy.

Mellenius, N. 2014. KM, erityisluokanopettaja, Theraplay® -terapeutti, VIG^{MLL}®-työnohjaaja ja -kouluttaja. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö. Haastattelu. 18.6.2014.

Metsämuuronen, J. 2006. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen käsikirja, 62, 88. Metsämuuronen, J. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Paltamaa, J., Karhula, M., Suomela-Markkanen, T. & Autti-Rämö, I. 2011. Teoksessa Hyvän kuntoutuskäytännön perusta. Käytännön ja tutkimustiedon analyysistä suosituksiin vaikeavammaisen kuntoutuksen kehittämishankkeessa, 35. Toim. Paltamaa, J., Karhula, M., Suomela-Markkanen, T. & Autti-Rämö, I. Kelan tutkimusosasto. Sastamala. Vammalan Kirjapaino oy.

Remsu, N. 2013 Perhekuntoutuksen kehittyminen. Viitattu 17.5.2014. Teoksessa Eetoksena lapsen ja perheen hyvinvointi. Verkko julkaisu. Remsu, N. & Pärnä, K. Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten kuntoutussäätiö. <http://lastenkuntoutus-net->

bin.directo.fi/@Bin/643dddc921fb2959ac3150fa693f7456/1401388790/application/pdf/206707/Eetoksena%20lapsen%20ja%20perheen%20hyvinvointi.pdf

Savukoski, M & Kauramäki, P. 2004. Nuoren sosiaalinen tukeminen omalle ammatilliselle uralle. Teoksessa Kuntoutus kanssamme. Ihmisen toimijuuden tukeminen. 128. Karjalainen, V & Vilkkumaa, I. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy.

Tilastokeskus 2014. Virsta Virtual Statistics. Viitattu 17.5.2014. <http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/02/>.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uudistettu painos. Helsinki. Tammi.

Veijola, A. 2004. Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön. Lasten kuntoutuksen kehittäminen toimintatutkimuksen avulla. Väitöskirja. Hoitotieteen ja terveystieteiden laitoksen julkaisu. Oulun yliopisto.

Vilkkumaa, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi.

Vilkkumaa, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki. Tammi.

Saatekirje

Hei. Olen sosionomiopiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta ja olen tekemässä opintoihini liittyvää opinnäytetyötä, jonka aiheena on ”Videoinnin hyödyntäminen lasten- ja nuorten sopeutumisvalmennuskursseilla”. Tarkoituksena on kuulla teidän näkemyksiänne Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjauksen (VIG) käytöstä kuluneelta kurssilta. Kyselylomakkeessa arvioidaan kuntoutujalasten ryhmästä kuvattua videotallennetta ja siihen liittyvää keskustelua työntekijän kanssa vanhempainryhmässä. Ohjelmassanne tämä näkyy nimellä ”Videoterveiset kuntoutujalastenryhmästä”. Jokainen vanhempi saa täytettäväkseen oman kyselylomakkeen.

Teidän vastauksenne ovat tärkeitä, jotta saamme uutta tietoa menetelmän hyödyllisyydestä ja mahdollisista kehittämistarpeista sopeutumisvalmennuskursseilla. Vastaaminen on vapaaehtoista. Vastauksenne pysyvät anonymineina eivätkä ne liity teidän kuntoutukseen. Kieltäytyminen kyselylomakkeeseen vastaamisesta ei myöskään vaikuta teidän kuntoutusprosessiinne. Valmiita kyselytuloksia käsittelee Oula Aarnivala ja säätiöstä nimetty työelämänohjaaja Nina Mellenius sekä tarvittaessa Aarnivalan opinnäytetyön ohjaaja Ahti Nyman. Tutkimuksen toteuttaa Vaasan ammattikorkeakoulu ja MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö. Antamasi vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja kyselytulosten käsittelijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus. Teillä on oikeus lisätietoihin tutkimuksesta ja voitte myös keskeyttää osallistumisenne tutkimukseen halutessanne. Valmis työ löytyy julkaisuarquivo Theseuksesta (www.theseus.fi) joulukuussa 2014. Saadut kyselytulokset hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen jälkeen.

Valitse kyselylomakkeessa jokaisesta kysymyksestä se vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa mielipidettäsi. Täytetyn kyselylomakkeen voitte jättää suljetussa kirjekuoressa työntekijälle.

Kiitos vastauksistanne.

Terveisin,
Oula Aarnivala

SUOSTUMUSLOMAKE

Perheenne osallistuu MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiön järjestämälle sopeutumisvalmennuskurssille. Kurssilla käytetään Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmää (VIG). Ohjelmassanne se näkyy nimellä ”Videoterveiset kuntoutujalastenryhmästä”. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää vanhempien kokemuksia VIG-menetelmän käytöstä sopeutumisvalmennuskursseilla. Kyselylomakkeessa arvioitte kuntoutujalastenryhmästä kuvattua videotallennetta ja siihen liittyvää keskustelua työntekijän kanssa. Kyselylomakkeen täyttämiseen menee noin 10–15 minuuttia. Kyselylomakkeet pysyvät anonyymeina ja kyselytulosten käsittelijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus. Vastauksianne ei voi missään vaiheessa yhdistää kuntoutusprosessiinne. Tutkimus tehdään teidän kuntoutuksestanne erillisenä. Vastaamisesta on mahdollisuus kieltäytyä eikä se vaikuta kuntoutukseenne millään tavalla. Valmistun sosionomiksi (AMK) ja kysely on osa opinnäytetyötäni ”Videon hyödyntäminen lasten ja nuorten sopeutumisvalmennuskursseilla”. Tämä suostumuslomake liitetään perheenne asiakaskansioon.

Pyydän teidän kirjallista suostumusta käyttää vastauksianne Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmän hyötyjä tarkastelemaan tutkimukseen sopeutumisvalmennuskursseilla. Tutkimuksen toteuttaa Vaasan ammattikorkeakoulu ja MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö.

Olen ymmärtänyt edellä mainitut asiat ja vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni osallistumisesta tähän tutkimukseen. Olen saanut asiasta riittävästi tietoa ja osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti.

Paikka ja päivämäärä _____ ._____.2014.

Allekirjoitus ja nimen selvennys _____

Tutkimuksesta tiedottaneen henkilön allekirjoitus ja nimen selvennys.

Paikka ja päivämäärä _____ ._____.2014.

Allekirjoitus ja nimen selvennys _____

KYSELYLOMAKE

Vastaa alla oleviin kysymyksiin asteikolla:

1 = Heikko

2 = Tyydyttävä

3 = Hyvä

4 = Kiitettävä

5 = Erinomainen

Ympyröi vastaus

1. Ikä: Alle 30 31-40 41-50 Yli 51

2. Sukupuoli: mies nainen

3. Saitko etukäteen riittävästi tietoa videoinnista sopeutumisvalmennuskursilla?

En lainkaan 1 2 3 4 5 Riittävästi tietoa

Kuvailetko muutamalla sanalla, mitä odotit?

4. Koitko Videoavusteisen vuorovaikutuksen ohjaus-menetelmän käytön hyödylliseksi?

Hyödytön 1 2 3 4 5 Hyödyllinen

Perustelut sinun arviollesi hyödystä?

5. Löysitkö videolta myönteisiä asioita omasta lapsesta?

En 1 2 3 4 5 Löysin paljon

6. Vaikuttiko videoterveisten näkeminen myönteisesti sinun käsityksiisi lapsesi taidoista ja ominaisuuksista?

Ei lainkaan 1 2 3 4 5 Paljon

Miten vaikutti?

7. Miltä videon katselutilanne sinusta tuntui?

Kiitos vastauksistasi.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS OPINNÄYTETYÖTÄ VARTEN

OPISKELIJAN TIEDOT:		
Opinnäytetyön tekijä(t): Oula Aarnivala	Opiskelijanumero: [REDACTED]	Koulutusohjelma: Sosiaali-alan koulutusohjelma, sosionomi
Osoite: [REDACTED]	Puhelinnumero: [REDACTED]	Sähköposti: [REDACTED]
TUTKIMUKSEN KOHDEORGANISAATION TIEDOT:		
Organisaation nimi ja tuloksikkö: Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö		
Yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelin: [REDACTED]		
OPINNÄYTETYÖN TIEDOT:		
Opinnäytetyön nimi: Videoinnin hyödyntäminen lasten- ja nuorten sopeutumisvalmennuskursseilla		
Opinnäytetyötutkimuksen tarkoitus: Tarkoituksena on tutkia miten vanhemmat kokevat videon käytön sopeutumisvalmennuskursseilla ja mitä hyötyä he kokevat saavansa siitä, kun perhe siirtyy takaisin arkeen laitoskuntoutuksen jälkeen.		
Opinnäytetyön ohjaajan nimi, sähköposti, puhelin: Ahti Nyman, ahti.nyman@vamk.fi		

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

Opinnäytetyön ohjaus ja vastuut

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Vaasan ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön ohjaukseen. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta sopimuksen mukaan. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana käyttöönsä saamansa luottamuksellisen aineiston opinnäytetyön valmistuttua tai kun osapuolet yhdessä sopien toteavat, ettei yhteistyöedellytyksiä työn loppuunsaattamiseksi ole.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
info@puv.fi, www.puv.fi
Y-tunnus 2267669-3

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Oikeudet tuloksiin

Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin ja muuhun aineistoon kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.

Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuuslaissa salassa pidettävää tietoa, on opinnäytetyön raportti laadittava siten, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Opinnäytetyön kirjallinen osa voidaan julkaista myös Theseus -tietokannassa Internetissä.

Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja, ohjaaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.

Opinnäytetyön kustannukset

Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä keskenään. Pääsääntöisesti Vaasan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.

Päiväys: 27.2.2014 Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus: *[Signature]*

Liitteet: Tutkimussuunnitelma liitteineen

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

☒	Myönnetty anomuksen mukaan <u><i>edellyttäen kolari lupaa</i></u>
☐	Hylätty
☐	Myönnetään seuraavin korjauksin

☒	Kohdeorganisaation nimi SAA esiintyä opinnäytetyössä
☐	Kohdeorganisaation nimi EI SAA esiintyä opinnäytetyössä

Päiväys 3.7.2014
Allekirjoitus *[Signature]*
Nimen selvennys *[Redacted]*

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
info@puv.fi, www.puv.fi
Y-tunnus 2267669-3